

בנותי בני ירושלים

פרק 4
ירושלים בידת
ישראל

כתבה ועיצבה:
תמר הירדני

בנתיבי ירושלים

פרק 4:

ירושלים בירת ישראל

כתבה ועיצבה: תמר הירדני

תוכן העניינים

4הקדמה

פרק א'

5מהי עיר בירה?

8מה פירוש המילה 'בירה'?

11.....כיצד בוחרים עיר בירה?

פרק ב'

17.....מי תהיה בירת מדינת ישראל?

26.....בחירת ירושלים לעיר בירה

31.....חוק יסוד: ירושלים בירת ישראל

פרק ג'

35.....קריית הממשלה

38.....משכן הכנסת

43.....מנורת הכנסת

46.....בית המשפט העליון

52.....בית הנשיא

55.....הר הרצל

62.....יד ושם

68.....אני אוהבת לעלות לירושלים

70.....סוף דבר

הקדמה

מדינות רבות יש בעולם, ולהן עיר בירה. עיר הבירה היא החשובה מכל הערים, השמורה מכולן, ובדרך כלל גם הגדולה ביותר. יש ערי בירה ענקיות ויש ערי בירה קטנטנות; יש ערי בירה עתיקות מאד, ויש גם חדשות; יש ערי בירה שנבחרו בקלות, ויש כאלו שבחירתן גררה מחלוקת גדולה, ומכל המדינות יש רק מדינה אחת שאין לה עיר בירה (מי היא? חכו ותראו).

עיר הבירה שלנו, ירושלים, היתה מחולקת בינינו ובין ירדן במשך 19 שנה. בשנים אלו חצו גדרות תיל את העיר ולא הורשינו לבקר בעיר העתיקה או בשאר אתרי העיר שמעבר לגבול. בימים אלה אנו חוגגים יובל שנים לאיחוד העיר במלחמת ששת הימים, מלחמה ששינתה לגמרי את פני ירושלים ואפשרה לה לצמוח ולגדול, כמו שכל עיר בירה צריכה להיות.

בפרק הראשון בחוברת נכיר ערי בירה שונות ומגוונות בעולם. כאן גם נגלה מהי עיר בירה, איך בוחרים אותה, מה כל כך מיוחד בה, ולמה צריך אותה; בפרק השני נתמקד בירושלים שלנו, ובו נבדוק כיצד נבחרה ירושלים לבירת מדינת ישראל, האם היו מועמדות אחרות, מתי היא נבחרה, מה נשתנה בה מאז בחירתה ועוד.

בפרק השלישי "נצלול" לתוך ירושלים ונכיר אתרים ממלכתיים שנבנו בה, בשל היותה עיר הבירה שלנו. בין האתרים תמצאו למשל את בית הנשיא, קריית הממשלה, הכנסת, בית המשפט העליון ואחרים. ירושלים אף מתהדרת בכמה פריצות דרך ישראליות, כמו הרכבת הקלה, שהיתה הראשונה מסוגה בארץ; קניון מלחה שהיה הרבה שנים הכי גדול במדינה, אצטדיון ה"ארנה" שהוא אחד הגדולים בישראל, ועוד. אנו מקווים שתיהנו מהמידע ומהמשימות שבחוברת זו. בהצלחה!

פרק א': מהי עיר בירה?

שדרה ייצוגית ומכובדת ברבאט בירת מרוקו

עיר בירה היא העיר החשובה ביותר במדינה. בעיר זו נמצאים בדרך כלל רוב המוסדות הלאומיים של המדינה, כמו משרדי הממשלה, בית הנשיא, המוזיאון הלאומי, ולפעמים גם ארמון המלך. במדינות רבות נמצא בעיר הבירה גם בית המשפט העליון (שהוא החשוב בכל

מערכת המשפט) וכן הפיקוד העליון של הצבא.

עיר הבירה מייצגת את המדינה ונחשבת ל"שער הכניסה" אליה. לכן יושבים בה בדרך כלל שגרירים ונציגים רשמיים של מדינות זרות, והיא בנויה לרוב במתכונת (צורה) ייצוגית עם שדרות רחבות, אנדרטאות, מוסדות לאומיים ואתרי הנצחה.

לכל המדינות בעולם יש עיר בירה, חוץ מאחת, והיא מדינת נאורו השוכנת על אי באוקיינוס השקט. למרות זאת מקובל לראות בעיר יאָן את הבירה בפועל של נאורו, שכן בה שוכנים מוסדות השלטון.

עיר הבירה כל כך חשובה עד כי בחדשות משתמשים פעמים רבות בשם עיר הבירה ככינוי

למדינה כולה, למשל: "נמשכים המגעים בין ירושלים לעמאן", או "לונדון מאיימת להחזיר את

השגריר הביתה, אם טהרן לא תחזור בה מאיומה".

כתורות עיתון המשתמשות בשם עיר הבירה ככינוי למדינה

תפזורת ערי בירה

עיינו בוויקיפדיה בערך 'ערי בירה בעולם' ומצאו מה הן ערי הבירה של המדינות המופיעות ברשימה. ערי בירה אלו מופיעות בתפזורת בקו ישר מימין לשמאל, משמאל לימין, ישר, הפוך ובאלכסון. אם תפתרו נכונה תישארנה בתפזורת 8 אותיות שבהן לא נעשה כל שימוש ואשר מרכיבות את שמה של עיר בירה נוספת.

- מרוקו
- סלובניה
- עיראק
- גרמניה
- מדגסקר
- בליז
- וייטנאם
- קטאר
- סומליה
- דנמרק
- הפיליפינים
- מאלי
- סנגל
- קמרון
- פיג'י
- הודו
- נורבגיה
- הולנד

מ	ו	נ	ט	ב	י	ד	א	ו	ה	א
נ	י	ו	ד	ל	ה	י	א	ד	מ	נ
י	ק	ו	פ	נ	ה	ג	נ	ו	ט	ט
ל	ו	א	נ	ד	ה	ו	ר	ס	א	נ
ה	ט	נ	ד	ו	א	ד	ד	ג	ב	נ
ל	ה	נ	א	י	ל	ב	ו	ל	ר	ר
ס	ו	פ	י	ה	ס	ו	ח	נ	ס	י
י	נ	א	ב	ל	ו	א	ה	נ	ו	ב
נ	ס	ו	י	ק	ו	מ	ב	ר	ק	ו
ק	ס	מ	מ	ס	י	ס	ו	ב	ר	ק
י	ה	ב	ל	ס	י	ט	ר	ב	ה	ר
נ	פ	ו	מ	ל	ב	ר	ל	י	נ	ש
ד	ק	ר	מ	ו	ג	ד	י	ש	ו	ט
נ	ה	ב	ק	ס	ו	מ	א	ס	ק	ט

- איטליה
- פינלנד
- קוסטה
- ריקה
- אתיופיה
- בולגריה
- אנגולה
- עומן
- פרו
- רומניה
- סלובקיה
- בוליביה
- רוסיה
- שוויץ
- יפן
- אורוגוואי
- קוריאה-
- הדרומית

עיר הבירה הנוספת שהתקבלה היא

בירת מדינת _____

יש מדינות שלעיר הבירה שלהן יש שם זהה או דומה למדינה כולה. למשל: ברזיליה היא בירת ברזיל; אלג'יר היא בירת אלג'יריה; לוקסמבורג היא בירת לוקסמבורג; וכדו'.

שמות ערי הבירה

מצאו באנציקלופדיה או באינטרנט ערי בירה ששמן דומה או זהה לשם מדינתן.

המדינה	המדינה
	1.
	2.
	3.
	4.
	5.

בישראל קרה דבר מעניין: אחד משמותיה העתיקים של ירושלים בירת המדינה היה ציון. שם זה הפך במשך השנים לאחד משמותיה הידועים והחשובים ביותר של ירושלים, עד שלבסוף הפך הכינוי 'ציון' לשמה של ארץ ישראל כולה.

ציון

מצאו את המושגים הקשורים לארץ ישראל, ואשר מכילים בתוכם את המילה 'ציון'.

צלחת נחושת בת כמאה שנה,
שבמרכזה המילה 'ציון'

1. היהודים השואפים לגור בארץ ישראל נקראים: _____
2. בהמנון המדינה מבוטאת השאיפה לחזור לארץ ישראל
במילים: _____

3. יהודים מרוסיה, שרצו לעלות לארץ ישראל, נכלאו
בידי השלטון הרוסי ונקראו _____

מה פירוש המילה 'בירה'?

מקור המילה 'בִּירָה' הוא באכדית (שפה עתיקה שדוברה במזרח התיכון), ופירושה - מצודה או מבצר. בעת העתיקה היתה בעיר הגדולה 'בירה', שעמדה בדרך כלל צמוד למקדש המקומי והגנה עליו.

מקדש

המילה 'בירה' התגלגלה לעברית, ונראה ששימשה בימי דוד המלך לתיאור המקדש עצמו. בתנ"ך מסופר כי דוד רצה לבנות את בית המקדש בירושלים, והדגיש באוזני העם כי המקדש נועד לפאר את האל ולא את האדם: "לֹא לְאָדָם הַבִּירָה, כִּי לַה' אֱלֹהִים" (דברי הימים א' פרק כ"ט, א).

חז"ל (חכמינו זיכרונם לברכה) התלבטו לאיזה חלק בבית המקדש התכוון דוד כשאמר 'בירה': "מהי בירה?... אמר רבי יוחנן: מקום היה בהר הבית ובירה שמו. וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר: כָּל הַמִּקְדָּשׁ כּוּלּוֹ קְרוֹי בִּירָה" (תלמוד בבלי, מסכת יומא, דף ב' עמוד א).

מצודה או מבצר

בימי בית המקדש השני שימשה המילה 'בירה' לתיאור מבנה מבוצר. את זאת אנחנו לומדים למשל מתיאור חזרת היהודים מבבל לירושלים, וכוונתם לבנות מחדש את בית המקדש: נחמיה, האיש שעמד בראשם והיה מקורב למלך כורש, ביקש מהמלך שישלח מכתב לאחד מפקידיו למען "אֲשֶׁר יִתֶּן לִי עֲצִים לְקָרוֹת אֶת שְׁעָרֵי הַבִּירָה אֲשֶׁר לַבַּיִת" (נחמיה פרק ב' פסוק ח). הפסוק מלמד כי היתה

"הבירה" (המצודה) של נח'ל אשר במדינת עומאן

בתנ"ך מסופר שהמלך יותם בנה מצודות ומגדלים בארץ ישראל. המילה 'מצודות' נכתבה בתנ"ך בצורת 'בירה'. פתרו את התרגיל התנ"כי הבא ומצאו איך אומרים 'בירה' ברבים:

חלק א

1. פתחו בספר הראשון בתנ"ך, בפרק "_____ קטן, שמונה ימים שמנו נתן", בפסוק שהוא

האות ללימודי נהיגה. מהי המילה ה-12 בפסוק? -

2. פתחו באותו ספר בפרק "ניצחון בשחמט", בפסוק הראשון. מהי המילה האחרונה

בפסוק? -

3. במזמור 'חד גדיא', מהו מספר לוחות הברית? -

חלק ב

1. פתחו בספר ישעיהו בפרק "האבא של האב" בפסוק השביעי. מהי המילה ה-11? מילה זו

מרמזת לספר בתנ"ך. מהו? - _____

2. פתחו בספר שאת הרמז לשמו מצאתם, בפרק "תוספת בתחתית המכתב", בפסוק שהוא

"מספר הדברות". מהן שתי האותיות הראשונות במילה השנייה בפסוק? -

חלק ג

פתחו בספר הראשון בתנ"ך, בפרק שהוא ראשי התיבות "יום טוב", בפסוק שהוא "מסמר

לתליית בגדים". מהי המילה החמישית בפסוק? -

פתרון

פתחו את התנ"ך בספר שמצאתם בחלק א', בפרק שמצאתם בחלק ב', בפסוק שמצאתם

בפרק ג'. בפסוק זה מופיעה צורת הרבים של המילה 'בירה'. הקיפו אותה בעיגול:

בריתות	בירות
ביריות	בירניות

כיצד בוחרים עיר בירה?

כפי שלמדנו, הסיבה העיקרית שבגללה הפכו ערים גדולות לערי בירה בימי קדם, היא בזכות ההגנה שסיפקו לתושבי הסביבה. אבל למה דווקא הן? מדוע החליטו תושבי המדינה לבצר דווקא את עיר א' ולא את עיר ב'?

חשיבות כלכלית

התשובה טמונה קודם כל במיקום: עיר שעמדה על צומת דרכים חשוב או לחוף נהר גדול הפכה במהרה לתחנת מעבר מרכזית לסחורות ולמבקרים. בעקבות כך נוצר בעיר שוק גדול ונבנו בה בתי הארחה, חנויות וכל מה שנחוץ לקיום עיר שוקקת. לעיר הזאת נמשכו אנשים שחיפשו מקום עבודה, מה שהגדיל את מספר תושביה, בתיה ושטחה. העיר,

השוק הגדול והמלוונות בקופנהגן בירת דנמרק בשנת 1890

שהפכה עתה למעצמה כלכלית קטנה, נזקה להגנה, ומכאן קצרה הדרך לבנות לה חומה חזקה ומבוצרת. והגלגל נמשך: העיר המבוצרת משכה אליה יותר ויותר אנשים,

שביקשו ליהנות מההגנה ומשפע האפשרויות שהיא הציעה. עוד ועוד כפרים חקלאיים נבנו סביבה כדי לספק לה פירות, ירקות, לחם ומוצרי חלב. תושבי הכפרים חיו אמנם מחוץ לחומה, אך בעת מלחמה הם יכלו לברוח אל תוך העיר וליהנות מהגנתה.

כשהעיר הפכה ממש גדולה וחשובה, היה סיכוי רב שיבוא לגור בה גם המלך, כדי ליהנות מכספה ומהגנתה. בזכותו הפכה העיר גם למרכז השלטון של המדינה, כי בני אצולה

ונציגים דיפולומטיים ממדינות אחרות באו לפגוש אותו בה. בסיום התהליך לא נותר עוד אלא לקבוע שהעיר המבוצרת, התוססת, העשירה והמכובדת הזאת תהפוך לבירת המדינה כולה.

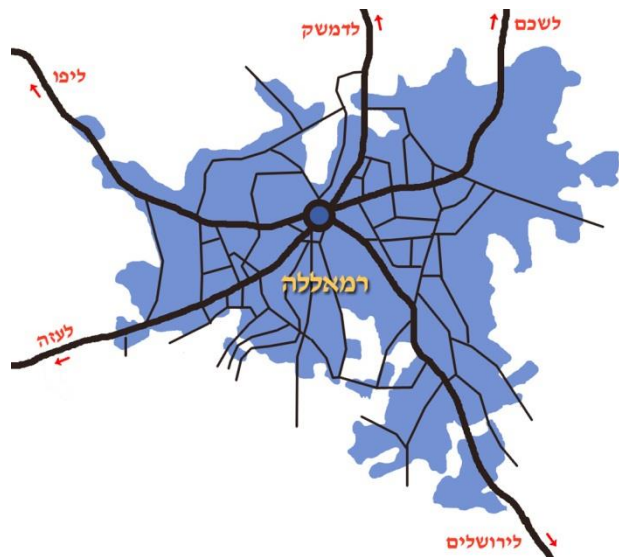
באירופה, שבה משמשים הנהרות הגדולים למעבר אוניות וסחורות, צמחו ערי הבירה ליד הנמלים או המיצרים (מעבר מים צר) המרכזיים. כך למשל לונדון בירת אנגליה צמחה על גדות נהר

חומות העיר איסטנבול, בירת טורקיה לשעבר, על גדות מצר הבורספורוס

התמזה, פראג בירת צ'כיה נוסדה על גדות נהר הולטבה, ופריס בירת צרפת נוסדה על גדות נהר הסן.

עיר בירה שצמחה על צומת חשוב של דרכים ראשיות היא למשל תוניס בירת תוניסיה.

טשקנט בירת אוזבקיסטן נוסדה בתוך נאת מדבר (מקור מים במדבר) גדולה על "דרך המשי" ההיסטורית; רמאללה, בירת הרשות הפלסטינית, יושבת על אם הדרך בין ירושלים לשכם, וממנה יוצאות דרכים ראשיות לערים חשובות אחרות.

הסיפור של בודפשט

בהונגריה קרה דבר מעניין: העיר בודה המבוצרת השוכנת על גדות נהר הדנובה, הפכה לפני כ-700 שנה לעיר הבירה ואף המלך גר בה. במהלך השנים התפתחה על הגדה השנייה של הנהר העיר פשט. בודה ופשט גדלו, עד כי לפני כ-150 שנה החליטו ההונגרים לאחד את שתי הערים לעיר בירה אחת, הלא היא בודפשט. המפה המצוירת שלפניכם מתארת את

בּוֹדָה וּפֶשֶׁט בשנת 1617. האיש עם הכובע הכחול הוא מלך הונגריה, וכותרת המפה היא: "בּוֹדָה בירת הונגריה".

1. התבוננו במפה ומצאו באילו אותיות מסומנים הדברים הבאים:

- מצודת בִּזְהַת השוכנת על הפסגה הגבוהה ביותר באזור
- מצודת הנהר של בִּזְהַת השוכנת על גדות הדנובה
- ארמון המלך המוקף בשתי חומות, זו בתוך זו
- חומת העיר פֶּשֶׁט
- המעבר המאובטח לארמון המלך
- נהר הדנובה
- העיר בִּזְהַת

2. מהו, לדעתכם, המקום החשוב והשמור ביותר במפה? -

3. איזו עיר מוגנת יותר, בודה או פֶּשֶׁט? - _____

4. מדוע בודה לא מוקפת כולה בחומה? - _____

5. על מה שומרת מצודת בודה? - _____

חשיבות דתית

כלכלה, מסחר והגנה אינן הסיבות היחידות שבגללן נבחרו ערי בירה. יש ערים שאינן קרובות דווקא לנמל חשוב או לצומת דרכים מרכזי, ובכל זאת הפכו לערי בירה, וזאת בשל חשיבותן הדתית. דוגמא לכך ניתן למצוא בעיר רומא, בירת איטליה, מקום מושבו של האפיפיור שהוא מנהיג הנוצרים הקתולים בעולם כולו. גם ירושלים בירת ישראל שוכנת

מראה כללי של רומא בירת איטליה

הרחק מדרכים ראשיות או מנמל חשוב, אך היא נבחרה לבירה בין היתר בשל חשיבותה הדתית (על כך בהמשך).

יצירת שינוי וחידוש

לעומת ערים בעלות ערך כלכלי או

דתי, ישנן ערים שנבחרו לערי בירה דווקא מהסיבה ההפוכה: הן הוקמו מתוך רצון לחולל שינוי חשוב במדינה או כדי לבטא חידוש לאומי משמעותי.

דוגמא יפה לכך ניתן למצוא בברזיל: במשך מאות שנים שימשה העיר ריו דה ז'נרו כבירת המדינה, אולם לפני כמאה שנה החליטו הברזילאים לבנות עיר בירה חדשה לגמרי בלב הארץ הענקית, שתחליף את ריו דה ז'נרו השוכנת לחוף הים. בכך הם ביקשו לאחד את העם הברזילאי תחת עיר מרכזית וקרובה לכולם. לשם כך נבנתה ברזיליה שהפכה ב-1960 לבירת ברזיל באופן רשמי.

דוגמא נוספת ניתן למצוא בקזחסטן: עיר הבירה המקורית היתה אלמטי, אולם מי שבחר בה היו הרוסים שכבשו את קזחסטן במאה ה-19. ב-1991 קיבלה קזחסטן עצמאות ותושביה ביקשו לקבוע בעצמם מה תהיה בירתם. הם בחרו לתפקיד זה את העיר אקמולה, ששמה אף שונה ל'אַסְטָנָה' שמשמעה 'עיר בירה'.

העיר אקמולה (אסטנה) לאחר הפיכתה לבירת קזחסטן

תהליך דומה קרה בטורקיה: איסטנבול היתה עיר הבירה ההיסטורית של האימפריה במשך מאות שנים. ב-1919 החליט המנהיג אַטאַטוֹרֶק לשנות את אופייה של טורקיה ממדינה מוסלמית דתית מאד שבראשה עומד סולטן, למדינה מודרנית ודמוקרטית. חלק מהמהפכה שחולל אַטאַטוֹרֶק היה הפיכת העיר אַנְקָרָה הקטנה והצדדית לבירה החדשה של המדינה.

למה הפכתי לעיר בירה

בדקו בוויקיפדיה או במקורות אחרים ומצאו את הסיבות שבגללן הפכה העיר

לבירה.

עיר	בירת	הסיבה
	א/וסאריה	
בריסל		
	זאאמארה	
לוסקה		
	סומליה	
א/יסלמאבאד		

סיכום

בחלק הראשון של החוברת עסקנו בערי בירה בעולם. למדנו מה פירוש המילה 'בירה', מהי מיוחד כל כך בעיר בירה, וכיצד בוחרים אותה. גילינו שיש סיבות שונות ומגוונות שבגללן נבחרו ערי בירה במהלך ההיסטוריה, והכרנו ערי בירה רבות מרחבי העולם.

בחלק השני של החוברת נתמקד בבחירת ירושלים שלנו לבירת מדינת ישראל. נבדוק מדוע נבחרה דווקא היא מכל הערים בארץ, האם בחירתה היתה תהליך פשוט או אולי דווקא מורכב, וכן נלמד על 'חוק יסוד: ירושלים בירת ישראל' שמשפיע מאד על מעמדה של העיר שלנו בארץ ובעולם עד עצם היום הזה.

סיכום ערי בירה

הקיפו בעיגול את התשובות הנכונות:

א. היחידה שאין לה בירה 1. היא אנגולה 2. היא נאורו 3. היא גרנזי	ב. בירת אתיופיה היא 1. מוגדישו 2. טביליסי 3. אדיס אבבה	ג. יהודים ציונים שנכלאו 1. נקראו "אסירי ציון" 2. נקראו "ציוני כלא" 3. נקראו "יהודים כחול-לבן"
ד. פירוש המילה "בירה" הוא 1. עיר נמל 2. מצודה או מבצר 3. ארמון	ה. לונדון צמחה ליד 1. נהר התמזה 2. נהר הדנובה 3. נהר הסן	ו. בירת הונגריה בנויה מהערים 1. קופן והאגן 2. אקמולה ואסטנה 3. בודה ופשט
ז. בירה דתית לדוגמא היא 1. רומא 2. פריס 3. טשקנט	ח. ברזיליה החליפה כבירה 1. את העיר אלמטי 2. את העיר ריו דה ז'נרו 3. את העיר רמאללה	ט. אַטאַטוֹרֶק היה מנהיג 1. אנגלי 2. צרפתי 3. טורקי

פרק ב': מי תהיה בירת מדינת ישראל?

התשובה הטבעית לשאלה שבכותרת היא כמובן ירושלים, הלא היא זו ששימשה כעיר הבירה שלנו עוד בימי קדם.

דוד המלך וימי בית המקדש הראשון

בחבורות הקודמות עמדנו על חשיבותה ההיסטורית של ירושלים ולמדנו כיצד נבחרה בעבר לעיר בירה: לפני 3,000 שנה כבש דוד המלך את עיר יבוס הקטנה והיה למלך היהודי הראשון שהפך את ירושלים לבירת ממלכת עם ישראל המאוחדת. הבחירה של דוד המלך היתה גורלית: מאז אותו יום ועד ימינו היהודים ראו בירושלים את בירתם, ושלמה המלך, בנו של דוד, אף הקים בה את בית המקדש ואת מוסדות שלטונו.

כאשר כבשו הבבלים את ארץ ישראל ושלחו את עם ישראל לגלות בבל, בכו הגולים על בירת ממלכתם שנפלה, ונשבעו שלא לשכוח אותה לעולם: "עַל נְהָרוֹת פָּבֶל שָׁם יִשְׁכְּנוּ גַם

בְּכִינוּ בְּזָכְרָנוּ אֶת צִיּוֹן... אִם אֲשַׁכַּחךְ יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי, תִּדְבֶּק לְשׁוֹנֵי לֶחְפִּי אִם לֹא אֲזַכְּרֶכִּי אִם לֹא אֶעֱלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמֹחָתִי." (תהלים, פרק קל"ז, פסוקים א, ה-ו)

גלויה של קרן בית"ר מ-1949, הנושאת את שבועת גולי בבל
ימי בית המקדש השני

כאשר חזרו שבי ציון מבבל לארץ ישראל, הם התעקשו להתיישב בירושלים, למרות התנגדות העמים שהתגוררו בה מאז שסולקו. היהודים עמלו קשה כדי להקים בירושלים את בית המקדש השני ולהקיף את העיר בחומה חזקה ובצורה. נחמיה, שעמד בראש העולים, החזיר את כתר הבירה לירושלים והציב בה את מוסדות השלטון.

במשך מאות השנים שבהן עמד בית המקדש השני שימשה ירושלים כבירה חזקה וגאה. מלכים ועמים שניסו לכבוש את ארץ ישראל הפנו את חציהם בעיקר לירושלים, ובהם

ארמון המלך הורדוס. דגם ירושלים בימי בית שני במוזיאון ישראל

היוונים והרומאים. החשמונאים שהכריעו את היוונים והפכו למלכי ישראל, עזבו את עירם מודיעין ועברו לגור בבירה הירושלמית. כך גם עשה אחריהם המלך הורדוס, שבנה בירושלים את ארמונו המפואר ושיפץ את בית המקדש.

מחורבן ירושלים ועד בר כוכבא

לפני כמעט 2,000 שנה, בשנת 70

לספירה, החריבו הרומאים את ירושלים ושרפו את בית המקדש. כל עוד עמדה ירושלים - עמדה הארץ כולה, אך משנפלה ירושלים - נפלה הארץ כולה. היהודים יצאו לגלות ארוכה, ועל אף שנאסר עליהם לחזור לירושלים, הם לא ויתרו עליה. הם מרדו וניסו וקיוו לחזור לירושלים.

אחד מהם היה שמעון בר כוכבא. הוא מרד ברומאים וניסה לגרשם מארץ ישראל בכוח לוחמים רב. על המטבעות שלו ששימשו את הלוחמים במשך שלוש שנות המרד, הטביע בר כוכבא את ארבעת המינים המסמלים את חג הסוכות שנחגג ברוב עם בבית המקדש בירושלים. הוא ביקש להזכיר בכך את הימים היפים בהם ירושלים היתה שלנו. חוץ מסמל ארבעת המינים, כתב בר כוכבא גם שתי מילים על כל מטבע. מה הן?

מה כתוב על מטבע בר כוכבא?

מצאו מה הן שתי המילים שכתב בר כוכבא על מטבעותיו, אשר מבטאות את שאיפתו ושאירת לוחמיו (התחילו לקרוא מלמטה). היעזרו במפתח הכתב העברי הקדום.

מפתח כתב עברי קדום

ל = ל	א = א
מ = מ	ב = ב
נ = נ	ג = ג
ס = ס	ד = ד
ע = ע	ה = ה
פ = פ	ו = ו
צ = צ	ז = ז
ק = ק	ח = ח
ר = ר	ט = ט
ש = ש	י = י
ת = ת	כ = כ

תשובה:

לאחר כשלון מרד בר כוכבא

תקוותו ומאמציו של שמעון בר כוכבא לא נשאו פרי: הרומאים הרגו אותו ואת לוחמיו והענישו את היהודים בהרחקתם מירושלים באופן מוחלט. במשך אלפיים שנה התגעגעו היהודים לירושלים והתפללו לראות אותה שוב חזקה וגאה. בתפילה הנאמרת מאז ועד ימינו שלוש פעמים ביום מבקשים היהודים מהאל שיחזור לירושלים, יבנה אותה וישיב לה את כתר הבירה שהניח דוד המלך על ראשה: "לירושלים עירך ברחמים תשוב ותשכן בתוכה כאשר דברת. ובנה אותה בקרוב בימינו בנין עולם, וכסא דוד במהרה לתוכה תכין." גם בברכת המזון, הנאמרת אחרי כל ארוחה, מבקשים היהודים: "רחם נא ה' אלהינו על ישראל עמך, ועל ירושלים עירך, ועל ציון משכן כבודך, ועל מלכות בית דוד משיחך, ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו."

מועצת העם

המוסד העליון של היהודים הציוניים בארץ ישראל לפני קום המדינה. היא נבחרה ב-12 במרץ 1948 והיו בה 37 חברים, בהם היושב-ראש דוד בן גוריון, וכן אישים חשובים כמו יצחק בן צבי (לימים - נשיא המדינה) או גולדה מאיר (לימים - ראש הממשלה). חברי מועצת העם הם החתומים על מגילת העצמאות של ישראל.

על רקע זה, זה כמעט מובן מאליו שכאשר חזרנו סוף סוף לארץ ישראל אחרי שנות הגלות הרבות, ראויה היתה ירושלים לחזור ולהיות שוב הבירה שלנו, בדיוק כמו פעם. ביטא זאת יפה דוד בן גוריון, שעמד בתחילת ימיה של מדינת ישראל בראש מועצת העם ובהמשך אף נבחר לראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל:

ערכה של ירושלים לא ניתן להימדד ולהישקל ולהיספר, כי אם יש לארץ נשמה, הרי ירושלים היא נשמתה של ארץ ישראל... ירושלים דורשת וזכאית שנעמוד אֶתה. השבועה ההיא "על נהרות בבל" מחייבת היום כבימים ההם, אחרת לא נהיה ראויים לשם עם ישראל.

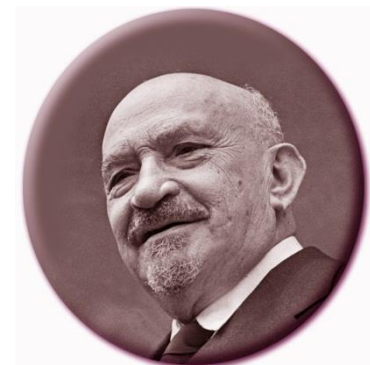
(נאום של בן גוריון בכנסת, אפריל 1948)

גם חיים ויצמן שעמד אז בראש הסוכנות היהודית, ובהמשך אף נבחר לנשיא הראשון של מדינת ישראל, התבטא באופן דומה על ירושלים. במהלך מלחמת העצמאות הוא נאם בפני חיילים ודיבר אתם על תרומתם העצומה להגנה על ירושלים:

אין זה כלל ביכולתנו לשכוח את ירושלים... נוסף לקשר ההיסטורי בינינו לבין ירושלים, נוסף לשרשרת הבלתי ניתקת של התיישבות יהודים בעיר זו, נוסף לעובדת היותנו רוב כאן, הרי גבורתכם בהגנה על ירושלים נותנת לנו את הזכות להכריז כי ירושלים שלנו היא ושלנו תישאר...

(נאום בפני חיילים במהלך מלחמת העצמאות, דצמבר 1948)

קראו את דבריהם של בן גוריון וויצמן, ומצאו מי מהם אמר את הדברים הבאים:

מי אמר?	האמירה
	ירושלים שייכת לנו
	ירושלים היא הנשמה של ארץ ישראל
	אי אפשר לקבוע כמה ירושלים שווה
	אנחנו לא יכולים לשכוח את ירושלים
	רוב האנשים שגרים בירושלים הם יהודים
	תמיד גרו יהודים בירושלים

למרות הרגשות החזקים שהביעו בן גוריון וויצמן כלפי ירושלים, כאשר ישבה מועצת העם אז ודנה בשאלה: 'מי תהיה בירת מדינת ישראל?' הבחירה בירושלים לא היתה טבעית או מובנת מאליה כלל וכלל, וזאת מכמה סיבות:

תל אביב. מרכז העסקים הראשי של ישראל גם היום

1. האם ירושלים מתאימה?

לא מעט יהודים שגרו בארץ ישראל לפני הקמת המדינה חשבו שירושלים בכלל לא מתאימה להיות עיר בירה. "נכון שפעם היא היתה הבירה שלנו", הם טענו, "אבל זה היה כשהיהודים חשבו שעיר בירה צריכה להיות

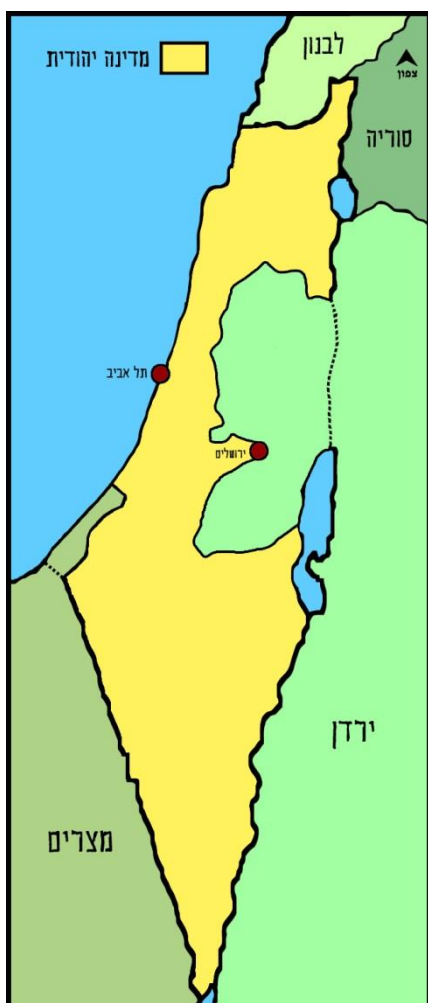
סמל דתי. היום יש יהודים חילונים רבים שלא חושבים שעיר הבירה צריכה דווקא להיות קדושה או היסטורית." רבים סברו למשל שתל אביב מתאימה להיות עיר הבירה של מדינת ישראל, כי היא עיר חדשה, צעירה ותוססת, שגם יושבת לחוף הים ויש לה נמל גדול

המתאים לעיר מסחר. ירושלים נתפסה בעיניהם כעיר מיושנת, רחוקה ודתית מדי, ולא מתאימה בכלל למדינה צעירה.

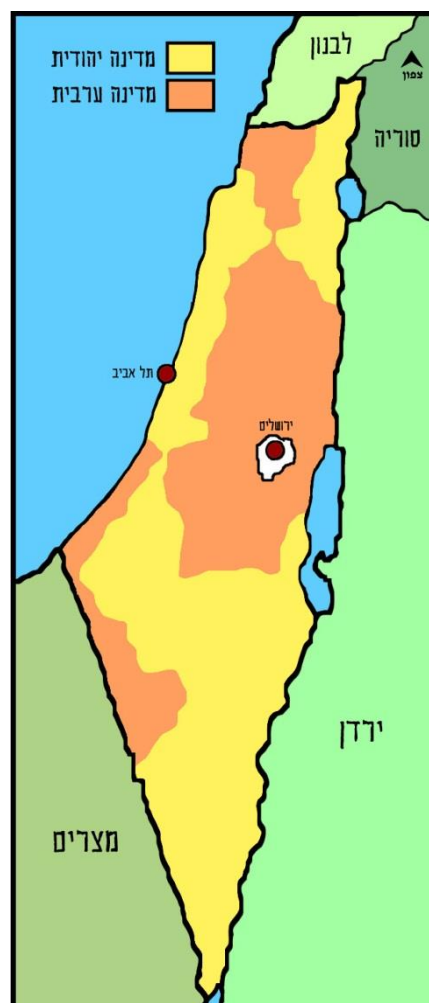
2. מה יגיד העולם?

ההחלטה להקים מדינה יהודית בארץ ישראל התקבלה על ידי האו"ם (ארגון האומות המאוחדות) בכ"ט בנובמבר 1947. בהחלטה נקבע שארץ ישראל תחולק בין שתי מדינות: אחת יהודית ואחת ערבית. המפה הימנית שלפניכם מציגה את תוכנית החלוקה. הבעיה היתה עם ירושלים: עלה חשש שאם מדינה אחת תשלוט בירושלים, היא עלולה לחסום את דרכם של בני הדתות האחרות ולאסור עליהם לבקר במקומות הקדושים בעיר. לפיכך הוחלט שירושלים תהיה בינלאומית (שייכת לכל העולם) ותנוהל על ידי האו"ם.

תוצאות מלחמת העצמאות, 10 במרץ 1949

תכנית החלוקה, כ"ט בנובמבר 1947

במפה מסומנות ירושלים וסביבתה כמובלעת בלב המדינה הערבית, בשטח שאינו שייך לאף אחת מהמדינות, אלא מוחזקת בידי האו"ם.

מלחמת העצמאות שינתה את תוכנית החלוקה לגמרי: המפה השמאלית, המציגה את תוצאות המלחמה, מלמדת שמדינה ערבית בכלל לא קמה, ושהשטח המצומצם שנשאר מהשטח שיועד לה נכבש על ידי ירדן ומצרים. גם ירושלים לא נותרה כפי המתוכנן: במהלך הקרבות שניטשו על העיר כבשו הירדנים את חלקה המזרחי, ואילו חלקה המערבי נכבש על ידי מדינת ישראל.

כאשר הועלתה ההצעה להכריז על ירושלים כבירת מדינת ישראל היו שחששו מפני תגובות קשות בעולם. "מדינות העולם נתנו לנו אישור להקים מדינה בלי ירושלים." הם אמרו, "אם נפעל נגד החלטת האו"ם, יעורר הדבר כעס נגדנו ואומות העולם עלולות לבטל את הצבעתן על הקמת מדינת ישראל בכלל. עדיף לבחור עיר אחרת כבירה במקום ירושלים, ולא לעורר התנגדות כלפינו."

3. האם ירושלים מוגנת?

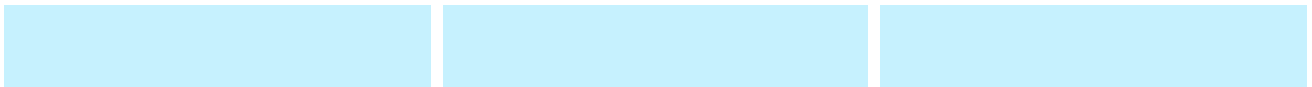
הגבול בין ישראל לירדן עבר בלב ירושלים

מפת תוצאות מלחמת העצמאות מלמדת שירושלים ישבה כמין אגרוף קטן בקצה זרוע ארוכה, שנקראה 'פרוזדור ירושלים'. פרוזדור זה היה החיבור היחיד של ירושלים למדינת ישראל הקטנה. מצב כזה היה כמובן קשה מאד מבחינה ביטחונית: בכל רגע יכלו הירדנים לתקוף את ירושלים ולפגוע בה משלושה כיוונים. הם גם יכלו לכבוש

אותה או להשתלט על פרוזדור ירושלים הצר ולנתק את ירושלים משאר הארץ. "עיר בירה צריכה להיות כמה שיותר מוגנת", אמרו מומחים, "איך נוכל לשמור על מוסדות השלטון החשובים שלנו תחת איום כל כך מסוכן מצד הירדנים?"

1. האם היתה לישראלים דרך ישירה לירושלים, אילו התממשה תוכנית החלוקה? _____
2. האם תל אביב היתה סמוכה לגבול, אילו התממשה התוכנית? _____
3. האם הגבול התקרב לתל אביב כתוצאה ממלחמת העצמאות? _____
4. הקיפו בעיגול את פרוזדור ירושלים, על פי התיאור שבעמוד הקודם.
5. מאילו שלושה כיוונים יכלו הירדנים לתקוף את ירושלים ואת פרוזדור ירושלים?

הצעות לערים אחרות

אחרי שפורסמה תוכנית החלוקה, בה התברר שיירושלים לא תיכלל בשטח המדינה היהודית, התלבטו מנהיגי העם מי אם כן תהיה בירת המדינה. גולדה מאיר, חברת מועצת העם, הציעה שהעיר **חיפה** תהיה עיר הבירה של מדינת ישראל, וזאת בגלל יופייה הרב ובזכות הנמל המודרני והמשובח שלה שמתאים מאד למסחר ותיירות; דוד בן גוריון, שאהב מאד את הנגב, הציע כבירה את העיר **ממשית** שבלב הנגב. זוהי עיר עתיקה, חרבה ברובה, ששימשה בימי קדם כתחנת מעבר חשובה ב'דרך הבשמים'. "ממשית רחוקה מאד מהגבול עם מדינות האויב", הסביר בן גוריון את הסיבות להצעתו, "והיא שמורה ומוגנת מאד. מעלה נוספת יש לה והיא שאין עם או דת שרוצים אותה באופן מיוחד, ולכן איש לא יכעס אם היא תהיה בירתנו."

ממשית שבנגב, אותה הציע בן גוריון כעיר בירה

שתי מושבות הציעו את עצמן כמועמדות לתפקיד עיר הבירה. הראשונה היתה **הרצליה**, מושבה בשרון הדרומי בין נתניה לתל אביב, שהפכה אחרי קום המדינה לעיר. "מושבתנו נקראה על שם בנימין זאב הרצל, חוזה מדינת היהודים", אמרו תושבי הרצליה, "ומה יותר

פסל הרצל בבית הראשונים בהרצליה

מתאים מאשר לכבד את זכרו של הרצל על ידי קביעתה כבירת המדינה שאותה חזה?" בנוסף ציינו התושבים את מיקומה של הרצליה על חוף הים, הרחק מהגבול המסוכן.

ההצעה השנייה באה מכיוון **זְכְרוֹן יַעֲקֹב**, מושבה השוכנת במורדות הר הכרמל. "המושבה שלנו

שקטה ויפהפייה", אמרו תושבי זכרון יעקב, "היא שוכנת רחוק מהגבול וקרובה מאד לעיר קיסריה, שבה אפשר להקים נמל גדול." תושבי זכרון יעקב גם ציינו את חשיבותה ההיסטורית של מושבתם כאחת המושבות החלוצות (ראשונות) שהוקמו על ידי הברון רוטשילד בארץ ישראל במאה ה-19. "זכרון יעקב היא סמל להתחדשות היישוב היהודי בארץ", הם ציינו, "ולכן מתאימה מאד להיות מרכז המדינה החדשה." יש לציין כי תושבי זכרון יעקב לא התכוונו שהמושבה שלהם תהיה ממש 'בירה', מפני שחשבו שזהו כבוד השמור רק לירושלים, אלא שתהיה רק מרכז שלטוני.

הוועדה לבחירת עיר בירה

- אילו הייתם אתם חברי הוועדה לבחירת עיר הבירה, והייתם צריכים לבחור את אחד מהיישובים שהוצעו במקום ירושלים. באיזה מהם הייתם בוחרים? _____.
- מדוע? _____
- האם יש לכם הצעה לעיר אחרת שלא הוצעה אז? _____

בחירת ירושלים לעיר בירה

טקס הכרזת העצמאות, הטקס הרשמי הראשון של מדינת ישראל, התקיים בתל אביב ולא בירושלים. האמת היא שגם אם היו רוצים אז לקיים את הטקס בירושלים, היה הדבר כמעט בלתי אפשרי: הימים היו ימי מלחמת העצמאות והדרך לירושלים היתה קשה ומסוכנת. מארגני הטקס חששו מפני התקפות ערבים על הדרכים, וכדי למנוע בעיות החליטו לקיים את הטקס במקום בטוח, הרחק מקו האש – בתל אביב.

מגינים על הדרך לירושלים בתש"ח 1948

בחודשים שחלפו עד סוף המלחמה פעלו מוסדות השלטון, כמו הכנסת ומשרדי הממשלה, בתל אביב. הסיבה לכך היתה כפולה:

1. תל אביב היתה מרוחקת מקו האש ושכנה בתוך שטח מוגן ושמור.
2. חלק ממוסדות השלטון פעלו באופן זה או אחר עוד לפני קום המדינה בתל אביב, והיה זה טבעי שימשיכו לפעול במקום בו התחילו.

איפה היה הנשיא?

בדקו בוויקיפדיה, בערך על חיים ויצמן, הנשיא הראשון של מדינת ישראל, ומצאו – האם היה אז בית הנשיא בירושלים? – _____. אם לא, איפה הוא היה? – _____

בחודש מרץ 1949 הסתיימה מלחמת העצמאות, וירושלים, שאמורה היתה להיות בינלאומית, חולקה בין ישראל וירדן. זמן קצר לאחר סיום המלחמה הודיע מלך ירדן על סיפוח מזרח ירושלים, כלומר שהשטח הנמצא תחת שלטונו יהפוך לחלק בלתי נפרד ממדינת ירדן. ממשלת ישראל קיוותה שהאו"ם יכבד את תוצאות המלחמה ואת חלוקת

ירושלים בין ישראל לירדן, אבל כמה חודשים לאחר מכן, בתחילת דצמבר 1949, התכנס האו"ם כדי לדון (לדבר) על מימוש תוכניתו המקורית להפוך את ירושלים לבינלאומית. הדבר עורר דאגה רבה בישראל, ובישיבה מיוחדת שהתקיימה בכנסת דיבר דוד בן-גוריון בהתרגשות רבה על הקשר שלנו לירושלים:

ירושלים היהודית היא חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל, כשם שהיא חלק בלתי נפרד מההיסטוריה הישראלית, מאמונת ישראל ומנשמת עמנו. ירושלים היא לב לבה של מדינת ישראל... פעמיים בתולדות עמנו נעקרנו מירושלים, רק לאחר שנוצחנו במלחמת דמים אכזרית על ידי כוחות בבל ורומא. קשרינו עם ירושלים בימינו אלה אינם פחות עמוקים מאשר היו אז, וכשירושלים הותקפה... ידע הנוער הלוחם שלנו לחרף נפשו על בירת קדשנו, לא פחות משעשו זאת אבותינו בימי הבית הראשון והשני.

(נאום בכנסת, דצמבר 1949)

מה אמר בן גוריון?

1. מחקו בקו את הדברים שכן גוריון לא אמר בנאומו בכנסת ב-1949.

בן גוריון אמר "ירושלים היא לב לבה של מדינת ישראל", אבל המפה שבעמוד 19 מלמדת שירושלים אינה במרכז אלא בצד, על הגבול. למה אם כן, הוא התכוון?

חמישה ימים בלבד לאחר הנאום של בן גוריון הודיע האו"ם על החלטתו להפוך את ירושלים לעיר בינלאומית. בן גוריון כעס מאד, וימים ספורים לאחר מכן, ב-13 בדצמבר, הוא נאם שוב והודיע שמדינת ישראל לא מקבלת את החלטת האו"ם. הוא גם אמר שישראלים תהיה מעכשיו בירת מדינת ישראל, ושמעכשיו והלאה יתקיימו ישיבות הכנסת רק בירושלים.

ואכן בתוך זמן קצר, מיד אחרי חג החנוכה, עברה הכנסת באופן רשמי לירושלים. גם משרדי הממשלה החלו לעבור בהדרגה לביתם החדש בעיר הבירה. למרות זאת היו כמה משרדים שהעברתם עוכבה; היו משרדים שפוצלו לשני משרדים – חצי בתל אביב וחצי בירושלים; והיו משרדים שלא עברו לירושלים עד עצם היום הזה כמו משרד החקלאות ומשרד הביטחון.

הכנסת עולה לירושלים

1. האמן אריה נבון צייר קריקטורה המציגה את חברי מועצת העם עולים בתהלוכה לירושלים, כשעל גבם דוכן הנואמים ובידם פטישי פלסטיק ושופרות. בדקו בוויקיפדיה

את תמונותיהם של חמשת האישים הבאים, וכתבו מה מספרו של כל אחד מהם בקריקטורה:

אליהו דובקין

מספר ____

דוד בן גוריון

מספר ____

משה שרת

מספר ____

הרב יהודה לייב פישמן מימון

מספר ____

פנחס רוזן

מספר ____

2. הקיפו בעיגול אדום את גולדה מאיר, האשה היחידה המופיעה בקריקטורה.

החלק המרכזי בתבליט טיטוס ברומא

3. אריה נבון עיצב את הקריקטורה

שלו על פי תבליט שער טיטוס המפורסם ברומא. זהו תבליט המוצג על קשת ניצחון שבנה המצביא הרומאי טיטוס, אחרי שהחריב את בית המקדש השני בירושלים. התבליט מציג את הרומאים שודדים את אוצרות המקדש, ובהם מנורת הזהב וחפצים אחרים. מדוע לדעתכם בחר אריה נבון לבסס את הקריקטורה שלו דווקא על תבליט שער טיטוס?

4. מדוע הדגיש הצייר שהכנסת עלתה לירושלים דווקא סמוך לחנוכה? מה מסמל החג?

למרות החששות הכבדים, עברו ההחלטות הנחרצות של בן גוריון בשלום. שום מלחמה לא פרצה וישראל לא הותקפה, וזאת למרות שתוכנית האו"ם להפוך את ירושלים לעיר בינלאומית סוכלה (הוכשלה) ולא התממשה מעולם.

שגרירות

הנציגות הבכירה ביותר של מדינה אחת בשטח מדינה אחרת. השגרירות נמצאת בדרך כלל בעיר הבירה של המדינה המארחת, והיא עוסקת בטיפול בנושאים מדיניים, צבאיים ומסחריים המשותפים לשתי המדינות.

עם זאת, חלק ממדינות העולם הביעו מחאה (חוסר הסכמה) על צעדיה של ישראל, וקבעו את השגרירות שלהן בעיר אחרת. במעשה זה הן ביטאו את ההתנגדות שלהן להכיר בירושלים כמרכז הלאומי של מדינת ישראל. אפילו ארה"ב, ידידתה הגדולה של ישראל, קבעה את השגרירות שלה בתל אביב. בשנת 1995 הודיעה ארה"ב כי תכיר סוף סוף בכך שירושלים היא בירת ישראל ואף תעביר אליה את השגרירות. אך הדבר לא נעשה, והשגרירות האמריקנית שוכנת עד היום בתל אביב.

שגרירות ארצות הברית ברחוב הירקון בתל אביב

חוק יסוד: ירושלים בירת ישראל

חוק יסוד

חוק חשוב המעיד על עקרונות המדינה ואורחות החיים בה. כדי לשנות חוק יסוד צריך בדרך כלל רוב של 61 חברי כנסת (מתוך 120). שאיפת המדינה היא לגבש את כל חוקי היסוד ולחבר מהם מסמך אחד המעיד על אופייה ועקרונותיה של מדינת ישראל - החוקה.

שינויים רבים עברה ירושלים מאז מלחמת העצמאות: במשך 19 שנים החזיקה מדינת ירדן במזרח העיר, עד מלחמת ששת הימים ב-1967. במלחמה זו כבש צה"ל את מזרח העיר, וירושלים הפכה לעיר מאוחדת. השליטה הישראלית על ירושלים כולה העלתה שוב את השאלה הישנה: האם יש לישראל זכות לשלוט בירושלים, ועוד לקרוא לה 'עיר הבירה'?

בשנת 1980 החליטה הכנסת לתת תשובה סופית וחד-משמעית לשאלה הזאת, וחוקה את 'חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל' (או בקיצור: "חוק ירושלים"). חוק יסוד זה קבע כמה עקרונות חשובים לגבי ירושלים:

חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל

1. ירושלים השלמה והמאוחדת היא בירת ישראל.
2. ירושלים היא מקום מושבם של נשיא המדינה, הכנסת, הממשלה ובית המשפט העליון.
3. המקומות הקדושים יהיו שמורים מפני חילול וכל פגיעה אחרת ומפני כל דבר העלול לפגוע כחופש הגישה של בני הדתות אל המקומות המקודשים להם או כרגשותיהם כלפי אותם המקומות.
4. א. הממשלה תשקוד על פיתוחה ושגשוגה של ירושלים ועל רווחת תושביה על ידי הקצאת משאבים מיוחדים, לרבות מענק שנתי מיוחד לעיריית ירושלים (מענק הכירה) באישור ועדת הכספים של הכנסת.
ב. לירושלים יינתנו עדיפויות מיוחדות בפעילויות של רשויות המדינה לפיתוחה של ירושלים בנושאי משק וכלכלה ובנושאים אחרים.
ג. הממשלה תכונן גוף או גופים מיוחדים לכיצוע סעיף זה.

חוק יסוד ירושלים

מתחו קו בין תחילת המשפטים לסופם, על פי מה שלמדתם מלשון החוק:

תגובות על חוק ירושלים

החוק החדש עורר מהומה בעולם: מדינות רבות כעסו על ישראל וטענו שהחוק מנוגד להחלטת האו"ם המקורית על פיה על ירושלים להיות בינלאומית. האו"ם יצא נגד החוק

שגרירות מצרים בירושלים לפני קום המדינה

וקבע שהוא חסר משמעות וחייב להתבטל.

לסערה שהתחוללה היו גם הדים בשטח: מעט המדינות שהחזיקו שגרירות בירושלים הוציאו אותן והעבירו אותן במחאה לתל אביב. שתי שגרירויות בלבד נותרו בעיר: של קוסטה ריקה ושל אל-סלוודור האוהדות (מחבבות) שתיהן

מאד את ישראל. בעקבות לחץ שהפעילו מוסלמים בעולם על קוסטה ריקה ואל-סלוודור העבירו לבסוף אף הן את השגרירויות שלהן בשנת 2006 מירושלים לתל אביב. בעקבות מעשה זה הפכה ירושלים לעיר הבירה היחידה בעולם שאין בה ולו שגרירות זרה אחת.

סיכום

עד כה למדנו על ערי בירה בעולם ובדקנו כיצד ומדוע נבחרה ירושלים לבירת מדינת ישראל. בהמשך סקרנו את המאבק שהתנהל סביב זכותה של מדינת ישראל לבחור בירושלים לבירה, וראינו מהו 'חוק ירושלים' וכיצד הוא השפיע עלינו ועל בירתנו. עתה "נצלול" לתוך ירושלים ונכיר את המקומות הלאומיים החשובים שנמצאים דווקא בי כי היא עיר בירה, כמו משכן הכנסת, בית המשפט העליון, הר הרצל, יד ושם ועוד.

סיכום ירושלים בירת ישראל

הקיפו בעיגול את התשובות הנכונות:

א. דוד בן גוריון אמר שירושלים 1. היא נשמתה של ישראל 2. היא הניצחון של ישראל 3. היא הגאווה של ישראל	ב. האו"ם רצה שירושלים 1. תהיה יהודית 2. תהיה ערבית 3. תהיה בינלאומית	ג. פרנצדור ירושלים חיבר את 1. ירושלים למדינה הערבית 2. ירושלים למדינה היהודית 3. ירושלים למטה האו"ם
ד. עיר שלא הוצעה כעיר בירה 1. זיכרון יעקב 2. רעננה 3. הרצליה	ה. הכנסת פעלה בתחילה 1. בתל אביב 2. בחיפה 3. ברחובות	ו. הכנסת עברה לירושלים 1. סמוך לחג הפסח 2. סמוך לראש השנה 3. סמוך לחג החנוכה
ז. חוק יסוד ירושלים נחקק 1. בשנת 1960 2. בשנת 1970	ח. בחוק זה נאמר שירושלים 1. תקבל מענק שנתי מיוחד 2. תוקף בחומה חזקה	ט. בירושלים יש היום 1. ארבע שגרירויות זרות 2. שתי שגרירויות זרות

3. בשנת 1980

3. תיפתח רק בפני יהודים

3. אף לא שגרירות אחת

פרק ג': קריית הממשלה

כאשר הוחלט שירושלים תהיה בירת מדינת ישראל, צריך היה להעביר אליה כמובן את מוסדות השלטון. מנהיגי המדינה החלו לחפש את המקום הכי מתאים לכך בירושלים, שיענה על הדרישות הבאות:

1. שיהיה רחב ידיים ויהיה בו מקום למשרדים רבים.
2. שיהיה במרכז העיר ונגיש לכל התושבים.
3. שיהיה קרוב לכניסה לירושלים, כך שאפשר יהיה להגיע אליו בקלות.
4. שיהיה רחוק מטווח תותחיהם של הצלפים הירדנים שבגבול.

גבעת רם והמוסדות הלאומיים שלנו

במהרה נמצאה גבעה רחבה ליד הכניסה הראשית לירושלים, ושמה 'גבעת רם'. לפני מלחמת העצמאות שכן על הגבעה הזאת כפר ערבי גדול בשם 'שייח' פֶּאדֶר. תושבי הכפר נמלטו ממנו ובתיו ניטשו, כך שהגבעה עמדה ריקה, ועליה נבנתה

קריית הממשלה. בשולי גבעת רם הוקמו בהמשך גם מוסדות התרבות והחינוך החשובים של מדינת ישראל, ובהם היכל הספר, האוניברסיטה העברית ומוזיאונים רבים כמו מוזיאון ישראל, מוזיאון המדע, מוזיאון ארצות המקרא ואחרים.

מוסד חשוב נוסף שהוקם בגבעת רם הוא **בנק ישראל**. זהו הבנק המרכזי של ישראל ובין פקידיו הרבים הוא מפקח על המחירים בארץ, קובע כיצד יפעלו כל הבנקים, שומר על הכסף של מדינת ישראל ואזרחיה, מדפיס שטרות ועוד.

המשולש הדמוקרטי

האדריכלים ומהנדסים שתכננו את קריית הממשלה,

התבקשו לכלול בה שלושה מוסדות עיקריים: את

משרדי ממשלה, את משכן הכנסת ואת בית

המשפט העליון. הסיבה לבחירה דווקא

במוסדות האלה היתה הרצון של מדינת

ישראל הצעירה לרכז למקום אחד את

שלושת הרשויות המרכיבות את עקרונות השלטון הדמוקרטי: הרשות המחוקקת, הרשות

המבצעת והרשות השופטת. הרשות המחוקקת היא זו שקובעת את החוקים; הרשות

המבצעת היא זו שמנהלת את המדינה ומוציאה את החוקים לפועל, והרשות השופטת היא

זו שקובעת את עונשו של מי שמפר את החוקים והכללים. שלוש הרשויות גם מפקחות זו

על זו ושומרות שאף אחת מהן לא תפעל בניגוד למותר לה.

בניית קריית הממשלה

המהנדסים והאדריכלים של קריית הממשלה נתקלו בקשיים: לא היה להם די זמן וגם לא

מספיק כסף לתכנן ולבנות קריית ממשלה גדולה ורחבה. בסופו של דבר הם בנו במהירות

שלושה בניינים ראשוניים לממשלה בלבד. משרדי הממשלה האחרים השתכנו בינתיים

בבניינים אחרים ברחבי ירושלים, שם הם נשארו למשך שנים רבות. גם הכנסת ובית

המשפט העליון השתכנו בינתיים

בבניינים אחרים שנמצאו להם

בירושלים, וחיכו בסבלנות עד

שייבנה להם בית בקריית

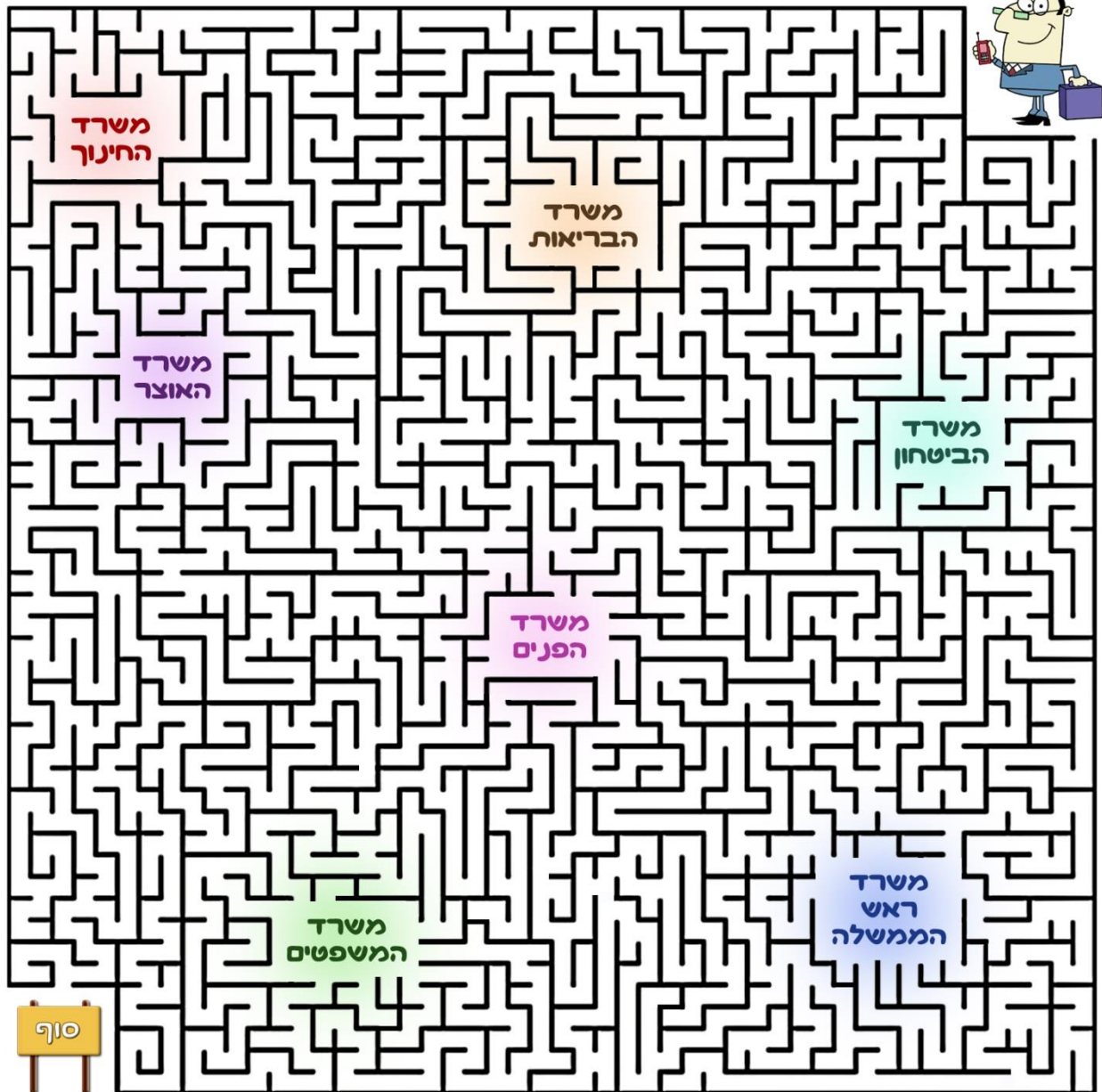
הממשלה.

משרדי הממשלה הראשוניים שנבנו בקריית הממשלה

משרדי הממשלה בקריית הממשלה

עזרו למר ישראלי למצוא את דרכו בין משרדי הממשלה בירושלים.

אם חציתם נכונה את המבוך, עברתם דרך שלושה משרדי ממשלה בלבד, שהיו הראשונים שנבנו בגבעת רם. מהם? _____, _____, _____

גן הוורדים

בלב קריית הממשלה ניטע גן גדול בשם 'גן הנשיא'. בשנת 1980 ניטעו בגן הנשיא אלפי שתילי ורדים ושמו הוחלף ל'גן הוורדים'. הגן משמש עד היום כמקום אירוח להפגנות נגד הממשלה או הכנסת, לעצרות עם קהל רב ולאווהלי מחאה.

משכן הכנסת

שטר כסף שהנפיקה מדינת ישראל עם סיום בניית משכן הכנסת

בחלקה הדרומי של קריית
הממשלה שוכנת הכנסת
במבנה מרובע ושטוח,
המוכר בשם 'משכן הכנסת'.
מבנה זה הוקם בשנת 1966,
כמעט 17 שנה אחרי

שהכנסת עלתה לירושלים. בשנים ארוכות אלה פעלה בינתיים הכנסת בבית משרדים
פשוט במרכז העיר, ושמו 'בית פרומין'. הסיבה להמתנה הארוכה היתה כסף: מדינת ישראל
הצעירה היתה אז ענייה מכדי לבנות בית ראוי ויפה לבית הנבחרים שלה, ולכן הוחלט
לחכות עד שיצטבר בקופה סכום הגון.

תחרות אדריכלים

כעבור 8 שנים, כשהצטבר סכום גדול למדי של כמיליון וחצי לירות, הכריזה המדינה על
תחרות אדריכלים לתכנון משכן הכנסת, אבל רק מעט מאד אדריכלים הסכימו להשתתף
בתחרות. מיליון וחצי לירות היו אז אמנם סכום יפה, אבל לא מספיק כדי לבנות בית
נבחרים גדול ומכובד. בשל כך העדיפו אדריכלים רבים שלא להשתתף בתחרות כי הם
חששו שעבודת התכנון שלהם בכלל לא תתבצע ושכל המאמץ שלהם ירד לטמיון.
בין ההצעות המעטות שהוגשו לתחרות בלטה הצעתו של האדריכל יוסף קלרין, והיא זו
שנבחרה לבניית משכן הכנסת. על ההצעה כתבו שופטי תחרות האדריכלים בהתפעלות:

הבניין מבטא יפה ומשרת את ייעודו המיוחד על ידי העמדתו על רמה בעלת

ממדים לא מוגזמים... ועל ידי הופעה אצילה של גוף הבניין מכל הצדדים...

לבניין יש את הסגולה לעודד יראת כבוד לכל המתקרב אליו.

מה מצא חן בעיני הוועדה

הקיפו בעיגול את התשובה הנכונה:

- ☑ הבניין מבטא יפה את התפקיד המיוחד של הכנסת / הכישרון של האדריכל.
- ☑ הבניין עומד על משטח גדול / קטן / בדיוק בגודל המתאים לו.
- ☑ לבניין יש מראה מרשים / אצילי / יפה / מלהיב מכל צדדיו.
- ☑ הבניין גורם למסתכלים בו להרגיש שמחה / יראת כבוד / התפעלות.

ההפתעה הגדולה ביותר שחייכתה לכולם התרחשה בסך הכל תשעה ימים לפני פרסום תוצאות תחרות האדריכלים: הברון העשיר, ג'יימס דה רוטשילד מאנגליה, נפטר זמן קצר לפני כן, ובצוואה שלו כתב כי הוא נותן למדינת ישראל סכום של כ-6 מיליון לירות לבניית משכן הכנסת.

אדריכלים רבים, שנדהמו מהסכום הגדול, ביקשו אז לבטל את התחרות שהתקיימה ולערוך תחרות חדשה, אבל הוועדה אמרה להם: "מאוחר מדי!" הצעתו של קלרין היא זו שעל פיה נבנה לבסוף משכן הכנסת.

כיצד נראה משכן הכנסת?

משכן הכנסת מזכיר קופסה מלבנית בעלת גג שטוח ורחב, המוקפת מכל צדדיה בשדרת עמודים. שדרות עמודים היו נפוצות מאד

בבנייני ציבור ביזו וברומא העתיקה, והן חלק מ'הסגנון הקלאסי' שעדיין משתמשים בו באדריכלות המודרנית. ייתכן שקלרין רצה לחבר בין בית הנבחרים הישראלי ובין יוון העתיקה, שכן יוון היא מקור הדמוקרטיה, ודמוקרטיה היא צורת השלטון של מדינת ישראל.

קלרין, אגב, לא היה היחיד ששילב אדריכלות קלאסית בבית הנבחרים במדינתו. יש מדינות בעולם שעיצבו את בית הנבחרים שלהן בסגנון הזה:

גרמניה

אוסטריה

צרפת

יש מדינות, כמו מדינת ישראל, שרק שאבו מהאדריכלות הקלאסית רעיונות מרכזיים, ובהם שורת עמודים, גג מלבני שטוח, גמלון (משולש בחזית), או שילוב של כל אלה במבנה מודרני. לדוגמא:

יוון

הודו

מרוקו

יש גם מדינות שלא חשבו שהאדריכלות הקלאסית מתאימה לבית הנבחרים שלהן, ובנו אותו בצורה ובסגנון אחרים לגמרי, למשל:

אסטוניה

ניו זילנד

נורבגיה

בתי נבחרים בעולם והכנסת שלנו

הביטו בתמונות בתי הנבחרים שבעמוד הקודם, וענו על השאלות:

1. איזה מהם הכי דומה לדעתכם לכנסת? - _____
2. איזה מהם הוא הכי נעים ומסביר פנים? - _____
3. מי מהם הוא הכי ממלכתי ומעורר יראת כבוד? - _____
4. איזה בית נבחרים הכי מצא חן בעיניכם? - _____
5. האם הוא היה מתאים לכנסת בישראל? - _____

מה פירוש השם 'כנסת'?

השם 'כנסת' מלמד שמתכנסים בה נבחרים העם, ממש כמו "בית כנסת" – מקום בו מתכנסים אנשים לתפילה משותפת. בית הנבחרים שלנו נקרא כך על שם ארגון חשוב שפעל בירושלים בימי בית המקדש השני, ושמו "כנסת הגדולה". בכנסת הגדולה היו 120 חברים, שקבעו את ההלכות (החוקים הדתיים) של עם ישראל. בדומה לכנסת הגדולה, הוחלט שגם בכנסת שלנו יהיו 120 חברים.

כמה חברים בבית הנבחרים?

האם 120 חברים זה הרבה או מעט? בדקו בוויקיפדיה והשוו לבתי נבחרים אחרים:

מדינה	מקור	כמה חברים?
אוסטריה	הערך 'פוליטיקה של אוסטריה'	
יוון	הערך על יוון	
קוסטה ריקה	הערך על קוסטה ריקה	
צרפת	הערך 'פוליטיקה של צרפת' (האספה הלאומית)	
יפן	הערך 'פוליטיקה של יפן' (הבית התחתון)	
רוסיה	הערך 'פוליטיקה של רוסיה' (האספה הפדרלית)	

מסקנה: 120 חברים זה יחסית הרבה / מעט (הקיפו את התשובה הנכונה)

מה עושה הכנסת?

בבית הנבחרים של מדינת ישראל מחוקקים חוקים ומחליטים החלטות חשובות. חברי הכנסת קובעים מהם הנושאים החשובים ביותר שצריך לעסוק בהם, כמו למשל עליית מחירים גדולה, התכוננות לקראת מלחמה, תאונות הדרכים ועוד. חברי הכנסת חברים

מליאת הכנסת בה ומתקבלות הצעות חוק (צילום: איציק אדרי)

בוועדות מיוחדות, בהן הם פועלים בתחום שמעניין אותם, כמו איכות הסביבה, ירושלים, היחס לאזרחים לא יהודים ועוד. הוועדות מחליטות החלטות חשובות ומעלות אותן להצבעה במליאת (אסיפת) הכנסת.

הציעו חוק חדש!

איזו הצעת חוק הייתם רוצים להעביר בכנסת? הסבירו מדוע זהו חוק חשוב.

מליאת הכנסת

עיינו באתר הכנסת בכתובת: www.knesset.gov.il, לחצו על כפתור 'המליאה' בסרגל הכחול העליון, לחצו שם על 'תיאור המליאה', ומצאו:

איך מצביעים חברי הכנסת כשיש הצבעה?

באיזו צורה מסודרים מושבי המליאה?

דיוקנו (תמונתו) של מי תלויה על הקיר?

היכן יושבים אורחים הבאים למליאה?

מנורת הכנסת

מנורת הכנסת היא מנורת בְּרוֹנְזָה (סוג מתכת) גדולה, המתנשאת לגובה של כמעט חמישה מטרים. המנורה עומדת מול משכן הכנסת והיא מתנה שקיבלה הכנסת מבית הנבחרים הבריטי בשנת 1956. את המנורה יצר בְּנוֹ אֶלְקָן, אמן יהודי-בריטי שעבד עליה במשך שש שנים.

מנורת הכנסת בימים שעמדה ליד בית פרומין

בתחילה ניצבה מנורת הכנסת במרכז ירושלים, ליד 'בית פרומין' שבו שכנה הכנסת עד שעברה לקריית הממשלה. בשנת 1966, כשעברה הכנסת לביתה החדש, עברה אתה גם המנורה.

מה מופיע על המנורה?

על המנורה מופיעים תבליטים (פסלים בולטים) המציגים כשלושים אירועים ואנשים חשובים בהיסטוריה של עם ישראל.

תבליט 'חזון העצמות היבשות' בקנה המרכזי המציג את נבואת יחזקאל, בה מלאך יעבור על עצמות מתים ויקים את כולם לתחייה

אֶלְקָן, הפֶּסֶל, הציב בקנה המרכזי את האירועים שנראו לו החשובים ביותר, כמו מתן תורה בהר סיני או הקמת מדינת ישראל. בין האנשים החשובים המוצגים בקנה המרכזי אפשר למצוא

את רחל אמנו ומשה רבנו.

הכירו את מנורת הכנסת

עיינו במפתח התבליטים במנורת הכנסת שבעמוד הבא והקיפו בעיגול את המושגים, האנשים או האירועים שאתם מכירים.

צורתה של המנורה היא סִמְטְרִית, כלומר שלושה קנים ניצבים בצד אחד מול שלושה קנים בצד השני. המבנה הסימטרי המיוחד של המנורה הביא את אֶלְקָן להציב עליה את התבליטים בצורה מעניינת, כך שכל תבליט קשור על פי נושא לתבליט הנמצא בדיוק מולו בקנה בצד השני. למשל:

ירמיהו וישעיהו	דוד המלך ושמעון בר כוכבא	
		
הנביא ירמיהו מבכה את חורבן ירושלים והמקדש	שמעון בר כוכבא מוטל מת לאחר שנכשל במרד מול הרומאים	דוד הצעיר מחזיק בראשו של גלית לאחר שהרג אותו
הנביא ישעיהו	גולי בבל ושבֵי צִיּוֹן	
		
הנביא ישעיהו מנבא את חזון אחרית הימים	נחמיה מפקח על שיקום ירושלים ובניית המקדש לאחר שיבת ציון	היהודים שגלו מארץ ישראל בוכים על נהרות בבל

מה הקשר?

עיינו בוויקיפדיה בערך על מנורת הכנסת ומצאו את הקשר בין התבליטים:

נושא	המשותף בין הדמויות	הניגוד ביניהן
דוד ובר כוכבא		
ירמיהו וישעיהו		
גולי בבל ושבֵי צִיּוֹן		

בית המשפט העליון

בית המשפט העליון הוא הערכאה (דרגה) הגבוהה ביותר במערכת המשפט בישראל. מתחתיו יש שתי ערכאות: הנמוכה ביותר היא בית משפט השלום, המטפל בעניינים משפטיים קלים, ומעליו בית המשפט המחוזי, המטפל בפשעים שהקנס עליהם או שהעונש

בול שהונפק לכבוד חנוכת בית המשפט העליון

עליהם גבוהים יותר. בית משפט שלום נמצא בכל עיר גדולה; בית משפט מחוזי קיים רק בשש ערים ראשיות, ובית משפט עליון יש רק אחד, בקריית הממשלה בירושלים.

מה עושים בבית המשפט העליון?

בית המשפט העליון עוסק בערעורים (דרישות למשפט חוזר) שהגיעו מבתי המשפט המחוזיים, אך תפקידו

החשוב ביותר הוא 'בג"צ' - 'בית המשפט הגבוה לצדק'. בבית משפט זה דנים בעתירות (תלונות) של אזרחים נגד מוסדות המדינה, או נגד ארגונים ציבוריים. שופטי בג"צ יכולים גם להתערב בכל עניין שצריך לעשות בו צדק, כאשר לאף בית משפט אחר אין סמכות להתערב. בית משפט מיוחד זה הוא סמל השאיפה לצדק של מדינת ישראל.

מבנה בית המשפט העליון

במשך שנים רבות שכן בית המשפט העליון של ישראל בבניין במגרש הרוסים בירושלים. הבניין נבנה במאה ה-19 כאכסניה לעולי רגל נוצריים, והוא לא התאים לצרכי בית המשפט. מדינת ישראל רצתה לבנות בית מיוחד לבית המשפט העליון, אבל בדומה למשכן הכנסת, לא היה לה די כסף בקופה הציבורית לבניית משכן לבית המשפט העליון.

תחרות אדריכלים

הכל השתנה ב-1986 כשמשפחה יהודית עשירה הודיעה על כוונתה לתת כסף לבניית בית לבית המשפט העליון. מדינת ישראל הכריזה על תחרות אדריכלים, והזמינה אדריכלים מהארץ ומחו"ל להגיש הצעות לבניין בית המשפט העליון.

עשרות אדריכלים מכל העולם השתתפו בתחרות. הצעות יפות מאד התקבלו, ולאחר

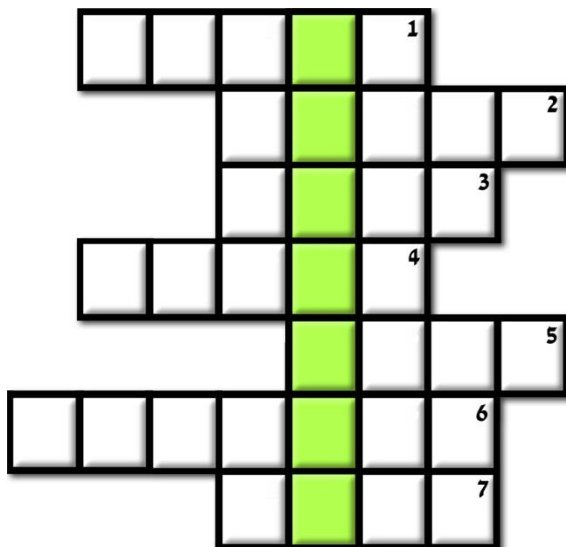
ציור המציג את רם כרמי (בחולצה לבנה) ועדה כרמי-מלמד (בחולצה ורודה) מציגים את דגם בית המשפט לאנשים הרבים הקשורים בבנייתו

התלבטות קשה נבחרה ההצעה הזוכה. מתכנניה היו האדריכלים רם כרמי ועדה כרמי-מלמד, אח ואחות מתל אביב, שהתוכנית שהגישו מצאה חן במיוחד בעיני חברי הוועדה. בניית בית המשפט העליון נמשכה כמה שנים והסתיימה בשנת 1992.

מימן את בניית בית המשפט העליון?

פתרו את התשבץ על פי המידע שקראתם כאן ומצאו בטור הצהוב את המשפחה הנדיבה.

1. דרגה במערכת המשפט
2. בקשה למשפט חוזר
3. המילה הרביעית בפסוק שעל הבול
4. כמה אדריכלים השתתפו בתחרות?
5. שם משפחת האדריכלים הזוכים
6. למי שימש הבניין הישן כאכסניה?
7. בג"צ הוא "בית המשפט הגבוה...."

שלושת עקרונות הבניין

רם כרמי ועדה כרמי-מלמד הקפידו בתוכנית שלהם על שלושה עקרונות, שהפכו את המבנה למיוחד ויוצא דופן על פני ההצעות האחרות:

שימוש בחומרים טבעיים

שילוב רעיונות ירושלמיים באדריכלות

הדגשת הצדק והמשפט העברי

שימוש בחומרים טבעיים

בית המשפט נבנה מחומרים טבעיים בלבד, ובהם בעיקר עץ ואבן. בניגוד למבני ציבור חשובים אחרים בארץ ובעולם, האדריכלים לא השתמשו בשיש יוקרתי, והבניין לא מקושט בעמודי פאר או בעיטורים יוצאי דופן. הסיבה לכך היא רצונם של האדריכלים ליצור מבנה מלא הוד והדר, שפארו הוא בעיצוב ובתוכן שלו ובחיבור שלו למורשת שלנו, ולא בחומרים ממנו הוא עשוי. בשל כך גם לא נתלו על הקירות ציורים של אמנים מפורסמים, אלא הקישוטים היחידים הם חלקי פסיפס מקוריים שהובאו מרחבי ארץ ישראל. הפסיפס

הגדול מביניהם הוא

רצפת בית הכנסת בחמת

גדר שנוצרה לפני 1,400

שנה. הפסיפס הובא

בשלמותו לבית המשפט

העליון, והוא מוצג

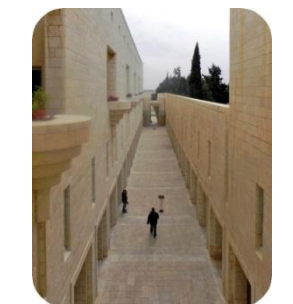
במבואה שבכניסה לבניין.

פסיפס בית הכנסת מחמת גדר המוצג במבואת בית המשפט העליון

שילוב רעיונות ירושלמיים באדריכלות

האדריכלים שילבו את ירושלים באופנים רבים בבית המשפט העליון (המילים המודגשות בסגול קשורות למשימה בעמוד הבא):

סמטא ירושלמית - מן הכניסה לבית המשפט עולה גרם מדרגות

רחב אל הקומה השנייה. גרם מדרגות זה מעוצב כמו סמטא בעיר העתיקה, עם שורת פנסי רחוב בצדה.

חלון לירושלים - בראש גרם המדרגות הירושלמי נפתח חלון ענק

הפונה לירושלים. בחלון רואים את הנוף היפה של העיר, ובכך מתחבר בית המשפט העליון על סביבתו.

הכותל המערבי - קיר ענק בצורת הכותל חוצה את המבנה מקצה

לקצה לגובה שתי קומות. בתחתית הכותל מתוח פס ראי הגורם לו להשתקף ולהיראות עמוק מאד (בתמונה: פסל אשה ליד הכותל).

קרדו - מסדרון המעוצב כמו קרדו (שהוא רחוב רומי קדום) מחבר

את בית המשפט העליון עם גן הוורדים בדרך לכנסת. בשל כך שמו הוא 'מעבר הכנסת'. המסדרון נראה כמו הקרדו שבעיר העתיקה.

פתח בית המקדש - הכניסה לאולמות המשפט נבנתה בדומה

לכניסה להיכל בבית המקדש: משקוף מתחת למשקוף מתחת למשקוף.

ירושלים בבית המשפט העליון

מצאו בתפזורת את המילים המסומנות בסגול מהעמוד הקודם. אם תפתרו נכונה תישארנה בתפזורת ארבע אותיות שבהן לא עשיתם שימוש ואשר מרכיבות מילה אחת הקשורה לפרק זה. מהי? -

הדגשת הצדק והמשפט העברי

הקו הישר והמעגל - האדריכלים בדקו ומצאו שבתנ"ך משווים את החוק לקו ישר, ואילו את הצדק - למעגל. בעברית קל לשמוע את הדמיון בין "ישר" ובין "ישר", ואכן החוק מסמל את היושר הבסיסי. לצדק, לעומת זאת, אין צורה מוגדרת, אבל בתנ"ך משווים אותו

ישרים ומעגלים בבית המשפט העליון

למעגל. ייתכן שזה מפני שלפעמים כדי לעשות צדק, צריך לחרוג (לצאת) מהחוק הבסיסי ו"לעגל פינות". בעקבות כך שילבו האדריכלים קווים ישרים והמון מעגלים בבניין, למשל: חלונות עגולים, חלונות צרים, פסים על הרצפה, מרפסות עגולות, שולחנות עגולים, קווים על הקיר ועוד.

ישרים ומעגלים בתנ"ך

פתחו בתנ"ך ומצאו את הפסוקים הקושרים בין ישר לקו ישר, ובין מעגל לצדק:

☑ תהלים פרק כ"ג, פסוק ג': _____

☑ ישעיהו פרק כ"ו, פסוק ז': _____

☑ משלי פרק ב', פסוק ט': _____

בית שער - דוגמא נוספת לשילוב עקרונות הצדק והמשפט העבריים במבנה בית המשפט העליון, הוא בניית הכניסה אליו בצורת בית שער. בית שער הוא אולם שאליו היו נכנסים כל הבאים בשערי העיר בעת העתיקה, ובו ישבו שומרים חמושים בכלי נשק. השומרים בדקו את הנכנסים, וידאו שהם לא אויבים, ורק אז התירו להם להמשיך פנימה אל תוך העיר.

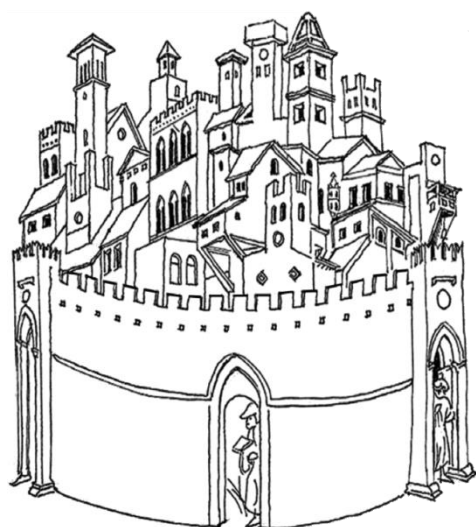
"בית השער" בכניסה לבית המשפט העליון

בעולם הרומי היו השופטים יושבים במרכז העיר, אך במורשת היהודית השופטים ישבו דווקא בשערים. כשהשופט יושב במרכז העיר, האנשים צריכים להתרוצץ בין הסמטאות ולחפש אותו, אבל אם הוא יושב בשער, כל מי שנכנס לעיר מוצא אותו מיד. היהדות, אם כן, רואה במשפט ובצדק עקרונות שחייבים להיות זמינים ונגישים כל הזמן ולכל אחד.

שופטים ושערים בתנ"ך

פתחו בתנ"ך ומצאו את הפסוקים המעידים כי השופטים העבריים ישבו בשערי העיר:

☑ דברים פרק ט"ז, פסוק י"ח: _____

☑ זכריה פרק ח', פסוק ט"ז: _____

☑ עמוס פרק ה', פסוק ט"ו: _____

בית הנשיא

בית הנשיא הוא ביתו הרשמי של נשיא מדינת ישראל. זהו בית גדול ושמור השוכן בשכונת טלביה בלב ירושלים. בבית הזה גר הנשיא עם בני משפחתו, ובו נמצא גם המשרד שלו. בבית הנשיא מבקרים אורחים, דיפלומטים (נציגים ממדינות אחרות) ומנהיגים זרים, ובשל כך הוא מרווח, ויש בו כמה אולמות לכנסים ולקבלות פנים. כאשר נבחר נשיא חדש, מפנה הנשיא הפורש (מסיים את תפקידו) את הבית, ובמקומו נכנס הנשיא החדש. נשיא מדינת ישראל חייב לגור בירושלים (וגם ראש הממשלה). בכך מביעה המדינה את הקשר והמחויבות שלה לירושלים, עיר הבירה שלה.

מתי נוסד בית הנשיא?

בימי הנשיא הראשון, חיים ויצמן, לא נבנה עדיין בית הנשיא בירושלים. ויצמן גר בביתו המפואר ברחובות ליד מכון ויצמן, ושם קיבל אורחים, דיפלומטים ומנהיגים. כאשר נבחר הנשיא השני, יצחק בן צבי, עבר בית הנשיא לשכונת רחביה בירושלים, בה התגורר בן צבי עם אשתו. ביתם היה דירה צנועה בבית דירות פשוט, אך בן צבי סירב לעבור לבית מפואר או מרווח יותר. בסופו של דבר קנתה מדינת ישראל את בית שכנו של בן צבי וגם הציבה שני צריפי עץ גדולים ומרווחים לכנסים וקבלות פנים. כל אלה ביחד הפכו לבית הנשיא של מדינת

ישראל למשך 11 השנים בהן בן צבי כיהן (היה בתפקיד) כנשיא, ואף בימי הנשיא זלמן שז"ר שבא אחריו. רק ב-1971, בסוף תקופת כהונתו של שז"ר, נבנה בית הנשיא במקומו הקבוע בטלביה.

מה רואים בבית הנשיא?

בית הנשיא משתרע על שטח גדול של כעשרה דונם (כמעט שלושה מגרשי כדורגל!), והוא כולל את בית המגורים של הנשיא, הלשכה שלו ובית כנסת. שליש מהשטח הגדול משמש גנים ירוקים, בהם פזורים פסלים וחפצי אמנות של יוצרים ישראלים. אם תרצו לבקר במקום תוכלו לעשות זאת בחול המועד סוכות, שאז הבית נפתח לציבור וכולם מוזמנים לבוא לבקר ואף ללחוץ את ידו של הנשיא.

חוק יסוד נשיא המדינה

היכנסו לאתר הכנסת בכתובת www.knesset.gov.il, בחרו בסרגל הכחול למעלה ב'היסטוריה', ושם בחרו את 'נשיאי ישראל לדורותיהם'. בחרו מימין למעלה את "חוק יסוד נשיא המדינה" וענו על השאלות הבאות:

1. היכן חייב נשיא מדינת ישראל לגור? - _____
2. מי בוחר אותו? - _____
3. לכמה שנים הוא נבחר? - _____
4. האם מותר לנשיא להתפטר? - _____
5. מהי הצהרת האמונים שצריך הנשיא להקריא ולחתום? _____

הכירו את נשיאי ישראל

1. עיינו בערך 'נשיאי מדינת ישראל' בוויקיפדיה, ומצאו מיהם הנשיאים על פי הרמזים:

היה סופר ומחזאי	חתן פרס ישראל במדעי החיים	חתן פרס נובל לשלום
הנשיא הראשון שלנו	הנשיא האחרון שלנו	ממקימי חיל האוויר הישראלי
היה אלוף בצה"ל	היה שר החינוך והתרבות הראשון	נבחר לנשיא הכי הרבה פעמים
היה ראש מועצת קריית מלאכי		

2. השירות הבולאי הנפיק בולים לכבודם של נשיאי ישראל:

א. ארבעה נשיאים לא זכו לבול. מיהם? -

_____ , _____ , _____

ב. מדוע, לדעתכם? -

הר הרצל

הר הרצל הוא המקום בו קבורים גדולי האומה, חיילי צה"ל ואנשים שמסרו את נפשם למען הקמת מדינת ישראל. על הפסגה קבור בנימין זאב (תאודור) הרצל, שעל שמו נקרא

ההר, ועל מורדות ההר שוכן מוזיאון 'יד ושם' המנציח את יהודי אירופה שנספו (מתו) בשואה. מוזיאון נוסף הקיים על ההר הוא 'מוזיאון הרצל' המספר את סיפורו של הרצל ואת סיפורה של הציונות.

קבר הרצל

בשנת 1904 נפטר "חוזה המדינה", בנימין זאב הרצל, בעיר וינה שבאוסטריה. הוא לא זכה לראות את החלום שלו, והדבר שעליו עבד קשה כל חייו, מתגשם. חלום זה היה לראות את מדינת היהודים קמה ונולדת, ואת היהודים נוהרים (ממהרים) אליה מכל העולם. הרצל האמין בכל לבו שמדינת היהודים אכן תקום, ולכן כתב בצוואה שלו:

"אני מבקש הלוויה צנועה ביותר, בלי נאומים ובלי פרחים, להיקבר בארון מתכת בקבר על יד אבי ולשכב שם, עד אשר יעביר עם ישראל את גופתי לארץ ישראל. לשם יועברו גם ארונו של אבי, ארונה של אחותי פאולינה, וארונותיהם של בני משפחתי הקרובים ביותר (אמי וילדיי) שימותו עד זמן העלאת הארון שלי לארץ ישראל".

צוואתו של הרצל התגשמה בשנת 1949, חודשים ספורים לאחר שמדינת ישראל קמה. בטקס ממלכתי מרגש הועלו עצמות בני משפחת הרצל בארונותיהם מאירופה לארץ ישראל. בנימין זאב נטמן (נקבר) על פסגת ההר, והוריו ואחותו נטמנו בחלקה סמוכה.

בטקס השתתפו ראשי ערים מכל רחבי הארץ, וכל אחד מהם הביא עמו שק קטן ובו עפר מהמקום בו הוא גר. ראשי הערים שפכו את העפר על ארונו של הרצל, וכך הוא זכה להתכסות בעפר מכל חלקיה של ארץ ישראל.

בתחילה לא הונחה שום מצבה על הקבר; בהמשך הונחה עליו

מצבה לבנה וקטנה, ולבסוף הונחה עליו מצבה מרובעת עשויה מאבן בזלת שהובאה מהגולן, ועליה נכתב בגדול: 'הרצל'.

מדי שנה נערכים שני טקסים חשובים ליד קברו של הרצל: האחד הוא טקס 'יום הציונות' המתקיים ביום פטירת הרצל בכ' בתמוז, והשני הוא טקס הדלקת המשואות, המתקיים מדי שנה בערב יום העצמאות.

מה זה "חוזה המדינה"?

הקיפו בעיגול את ההגדרה הנראית לכם המתאימה ביותר, על פי מה שקראתם כאן.

קבר הרצל בפסגת הר הרצל בירושלים (צילום: רון פלד)

1. אדם שחלם כל חייו על

הקמת מדינה יהודית

2. אדם שעבד כל חייו על

הקמת מדינה יהודית

3. אדם שקנה אדמות בארץ

ישראל להקמת מדינה יהודית

4. אדם שהקים את המדינה

היהודית ואף עמד בראשה

חלקת גדולי האומה

כבר בראשית (בתחילת) ימיה של המדינה הוחלט כי גדולי האומה ייקברו זה בצד זה בחלקה אחת, שתיקרא 'חלקת גדולי האומה'. לא מדובר ברעיון מקורי, אלא במנהג הנפוץ במדינות

הפנתאון, "חלקת גדולי האומה" של צרפת, בה קבורים מלכים, משוררים, פילוסופים, גיבורי מלחמה ואחרים

רבות, כמו צרפת או איטליה. הבעיה היתה להגדיר - מיהו "גדול אומה"? האם אלה המשוררים והסופרים שלנו? אולי אלה הם המפקדים הבכירים בצבא, כמו הרמטכ"ל? אולי פוליטיקאים, רבנים או פילוסופים?

מיהו "גדול האומה"?

1. מחקו מהרשימה את אלה שאינם ראויים לדעתכם להיקרא "גדולי אומה".

■ משוררים	■ רבנים ראשיים	■ שחקנים
■ חברי כנסת	■ גיבורי מלחמה	■ מחנכים דגולים
■ סופרים	■ זמרים	■ אנשי מד"א
■ רקדנים	■ נשיאים	■ יושבי ראש הכנסת
■ רופאים בכירים	■ פילוסופים	■ אדריכלים
■ מורים	■ שרים	■ רמטכ"לים
■ ראשי ממשלה	■ אנשי עסקים	■ נדבנים גדולים

2. הוסיפו תיאור של אנשים הראויים לדעתכם להיקרא "גדולי אומה", ואינם מופיעים ברשימה: _____

3. עיינו בחומש שמות, פרק י"א פסוק ג', ומצאו מי הוא גדול האומה המוזכר בו (העתיקו את הפסוק): _____

קברה של גולדה מאיר בחלקת גדולי האומה

בסופו של דבר הוחלט כי בחלקת גדולי האומה שלנו ייקברו נשיאי ישראל, ראשי הממשלה ויושבי ראש הכנסת. לכולם גם נקבעה מצבה אחידה: גוש בזלת שחור, מלבני ושטוח, הדומה בצורתו למצבה שעל קברו של הרצל.

בפועל, לא כל גדולי האומה קבורים בהר

הרצל. חלקם בקשו להיקבר במקומות אחרים מכל מיני סיבות.

אילו נשיאים וממשלות נקברו בחלקת גדולה האומה?

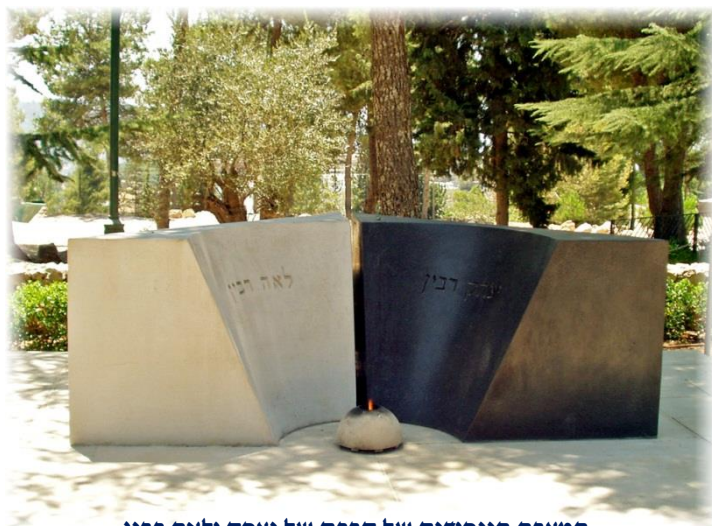

עיינו בספרים ובאינטרנט והשלימו את הטבלה על פי המידע שמצאתם:

נשיאים	נקבר בהר הרצל?	אם לא, היכן נקבר?
חיים ויצמן		
יצחק בן צבי		
זלמן שז"ר		
אפרים קציר		
חיים הרצוג		
עזר ויצמן		
דוד בן גוריון		
משה שרת		
לוי אשכול		
גולדה מאיר		
יצחק רבין		
מנחם בגין		
ראשי ממשלה		

קבר יצחק רבין

בחלקת גדולי האומה, בה לכל הקברים יש מראה אחיד וזהה, ישנו קבר אחד הנראה שונה. זהו קברו של ראש הממשלה לשעבר, יצחק רבין, הטמון לצד רעייתו (אשתו) לאה. המצבה על קבר רבין עשויה משתי יחידות אבן, האחת שחורה והאחת לבנה, המופרדות מעט זו

המצבה הייחודית של קברם של יצחק ולאה רבין

מזו. בין האבנים דולקת "אש תמיד" – להבה שאינה נכבית לעולם – הבוקעת מתוך אבן עגולה.

יצחק רבין נרצח בשנת 1995 על ידי מתנקש (רוצח), שהרג אותו מפני שהתנגד לדעותיו ולמעשיו של רבין כראש ממשלה. העיצוב השונה של

המצבה נועד לבטא את הזעזוע העמוק מהרצח, ולהזכיר לנו שגם אם יש לנו דעות שונות ואפילו מנוגדות כמו שחור ולבן, אין לאף צד זכות לחסום, להשתיק ובוודאי שלא להרוג את הצד השני. "אש התמיד" נועדה להזכיר לנו לנצח את המעשה הנפשע שנעשה, ואת זכרו של יצחק רבין.

בית העלמין הצבאי

בחלקו הצפוני של הר הרצל הקים משרד הביטחון כבר ב-1949 בית עלמין (בית קברות) צבאי, שאליו הועברו גופות החיילים שנהרגו בקרבות מלחמת העצמאות על ירושלים. באותם ימים נחנכו (נפתחו) בתי עלמין צבאיים

חלקת חללי מלחמת לבנון הראשונה שנהרגו ב-1982

במקומות נוספים בארץ, אך אז גם הוחלט כי בית העלמין הצבאי בהר הרצל יהיה בית הקברות הממלכתי לחללי צה"ל במדינת ישראל.

בעקבות ההחלטה, הועברו לבית העלמין בהר הרצל גם חיילים שנפלו עוד שלפני קום

חלקת הנעדרים. כאן יש רק מצבות לזיכרון ולא קברים

המדינה ונקברו במקומות אחרים. בין המתים שהועברו להר הרצל ניתן למצוא את לוחמי המחתרות, עולי הגרדום, חיילים יהודים שלחמו במלחמת העולם הראשונה והשנייה, הצנחנים שלחמו נגד הנאצים ועוד. לחלק מהם הוקמה אנדרטת זיכרון ולא קבר ממש, כמו בחלקת חללי

מַעֲרָכוֹת (מלחמות) ישראל, שמקום קבורתם לא נודע. בשנים האחרונות נוספה חלקה גדולה וחשובה בהר הרצל, המוקדשת לנפגעי פעולות איבה (פיגועים). מדי שנה מתקיים הטקס המרכזי של יום הזיכרון לחללי צה"ל ולנפגעי פעולות איבה בבית העלמין הצבאי.

בבית העלמין מצויות אנדרטאות רבות לזכר אירועים ואנשים שמסרו את נפשם למען עם ישראל ומדינת ישראל. כך היא למשל האנדרטה מוקדשת לזכרם של 48 אנשים, נשים וילדים, שנהרגו במהלך הקרבות בעיר העתיקה במלחמת העצמאות. באנדרטה זו מונצח החייל הצעיר ביותר בצה"ל, נסים גיני שמו, שנפל והוא בן 10 שנים בלבד. נסים גיני היה קצין (האחראי על הקשר בין עמדות החיילים). הוא נהרג מפגיעת ירי. אנדרטה נוספת בבית העלמין העצמאות מוקדשת לזכרם של אנשי צוות הצוללת 'דקר' שנעלמה בלב ים בשנת 1968.

מה עלה בגורל הצוללת 'דקר'?

קראו את פסקת הפתיח ואת הפרק 'סיבת הטביעה' בערך 'טביעת הצוללת דקר' בוויקיפדיה, והקיפו בעיגול רק את התשובות הנכונות:

א. ישראל קנתה את הצוללת 1. מהצי הבריטי 2. מחיל הים הצרפתי 3. מהצבא האמריקני	ב. הדיווח האחרון התקבל 1. סמוך לחופי ספרד 2. סמוך לאי כרתים 3. סמוך לנמל חיפה	ג. לאחר ההעלמות התגלה 1. שבר מחרטום הצוללת 2. מצוף החירום של הצוללת 3. מצפן שניתק מהצוללת
ד. דקר נמצאה אחרי 1. 11 שנים 2. 21 שנים 3. 31 שנים	ה. היא טבעה בגלל 1. התנגשות באונייה ענקית 2. התנכלות של צוללת זרה 3. צלילה מהירה לעומק רב מדי	ו. מספר אנשי הצוות שטבעו 1. היה 35 2. 47 3. 69

האנדרטה לזכר הצוללת 'דקר' בבית העלמין הצבאי. האנדרטה בנויה כצוללת מִבְטָוֶן ושקועה באדמה. אפשר להיכנס לתוכה ולקרוא את שמות אנשי הצוות שהיו בה וטבעו.

יד ושם

יד ושם הוא מוסד שהוקם בשנת 1953 על ידי מדינת ישראל, במטרה לזכור ולהנציח (להזכיר לנצח) את היהודים שנרצחו בשואה. מאז הקמת יד ושם ועד היום, עמלים העובדים בו על איסוף מסמכים וחפצים שהותירו אחריהם יהודים שמתו בשואה. הם גם חוקרים אירועים שקרו בשואה, מנציחים את סיפור חייהם של מיליוני היהודים שמתו, מפרסמים ספרים על השואה ועוסקים בחינוך ובהנחלת מורשת השואה בארץ ובעולם.

החלק המרכזי ביד ושם הוא המוזיאון, בו מוצגים אלפי חפצים של יהודים מהשואה. המוזיאון גם מציג את סדר האירועים שהובילו מעליית המפלגה הנאצית לשלטון בגרמניה, ועד פרוץ מלחמת העולם השנייה והשואה.

יד ושם גם רשאי להעניק את התואר "חסיד אומות העולם" למי שעזר ליהודים והציל אותם מידי הנאצים. ברחבי יד ושם נטועים

זוכרים את מי שהציל אותנו ועזר לנו (צילום: יד ושם)

למעלה מ-23 אלף עצים, שכל אחד מהם מוקדש לחסיד אומות העולם.

מיהו חסיד אומות העולם?

קראו את הפרק 'תנאים להענקת האות' בערך 'חסידי אומות העולם' בוויקיפדיה, ומחקו מהרשימה את התנאים שאינם הכרחיים לקבלת התואר 'חסיד אומות העולם':

יש עדים או מסמכים למעשהו	הסתיר יהודים בביתו	פעל בעיקר בפולין	לא יהודי
היה בעל אזרחות גרמנית	סיכן את חייו במהלך המעשה	לא ביקש ולא קיבל תמורה	הציל לפחות שני יהודים

איפה נמצא יד ושם?

כשחיפשו מקום להקים את יד ושם, הוחלט לבנות אותו בעמק הצמוד להר הרצל בירושלים. "הר הרצל מסמל את מה שקרה לעם ישראל בדורות האחרונים", הסבירו המחליטים את בחירתם, "בפסגת ההר, במקום הגבוה ביותר, קבורים בנימין זאב הרצל וגדולי האומה, המסמלים את התקווה ואת החזון העם למדינה; על מורדות ההר קבורים חיילי צה"ל שנלחמו על

של

מוזיאון ההנצחה ביד ושם (צילום: יד ושם)

הגנת מדינת ישראל; נעמיד אם כן את יד ושם בתחתית ההר, שכן השואה היא מהאירועים הקשים ביותר שאירעו לעם ישראל, והיא מסמלת את נקודת השפל (הנקודה הנמוכה ביותר)."

מה פירוש השם 'יד ושם'?

מצבה לזכר המחנך והסופר היהודי יאנוש קורצ'ק ולזכר ילדי בית היתומים. קורצ'ק יכול היה להינצל, אך בחר להישאר עם הילדים וללכת אתם למחנה המוות.

'יד' בעברית היא מצבה, ו'שם' הוא השם שניתן לכל אחד מאתנו. פירוש הביטוי 'יד ושם' הוא 'מצבת זיכרון ושם לנצח'.

מקור הביטוי הוא בתנ"ך, בו הבטיח האל לעזור לאנשים מסכנים אם ישמעו בקולו. לאנשים שלא יכולים ללדת, למשל, הבטיח האל שלמרות שאין להם ילדים שיזכרו אותם

לאחר מותם, השם שלהם לא יישכח

לעולם. כשחיפשו שם למוזיאון שינציח יהודים שמתו בשואה, מיד עלה השם 'יד ושם'.

"היהודים שמתו בשואה אינם יכולים עוד ללדת ילדים שייזכרו אותם," אמרו מקימי יד

ושם, "נפעל אם כן אנחנו ונקים להם 'יד ושם' שיהיה טוב לפחות כמו בנים ובנות. נזכור

את שמם ואת מורשתם, וזה יהיה להם שם עולם."

מהו המקור לשם 'יד ושם'?

פתרו את התרגיל התנ"כי הבא ומצאו את מקור השם.

חלק א

פתחו בתנ"ך בספר "חובשי הכתר", בחלק שהוא מספר לוחות הברית. עיינו שם בפרק 19,

בפסוק שהוא כמספר האצבעות ביד. אל מי באו עבדי המלך? -

חלק ב

פתחו בספר הנביא בן זוגו של נחמיה, בפרק השני בפסוק כ"ב, ומצאו: כמה אנשים היו

בנטופה? - _____, ובגימטריה -

חלק ג

ספר יונה, המספר על הנביא שברח מאלוהים ונבלע על ידי לויתן, מופיע בקובץ שנקרא 'תרי-עשר' (שנים עשר). הסיבה לשם זה היא שזהו קובץ נבואות שנאמרו על ידי 12 נביאים. איזה מספר ברשימה הוא ספר יונה? -

פתרון

פתחו את התנ"ך בספר שמצאתם בחלק א', בפרק שמצאתם בחלק ב', בפסוק שמצאתם בפרק ג'.

הפסוק שהוא המקור לשם 'יד ושם' הוא:

אתרים ביד ושם

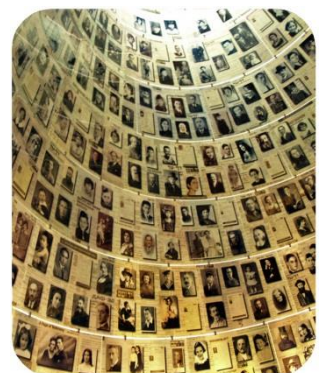
אוהל יזכור

מדי שנה ביום הזיכרון לשואה ולגבורה, מתקיים טקס ביד ושם ב'אוהל יזכור'. זהו מבנה מרובע שדולקת בו "אש תמיד", ועל רצפתו רשומים שמותיהם של 22 מחנות ההשמדה בהם נרצחו יהודים בשואה. (צילם: ברטולד ורנר)

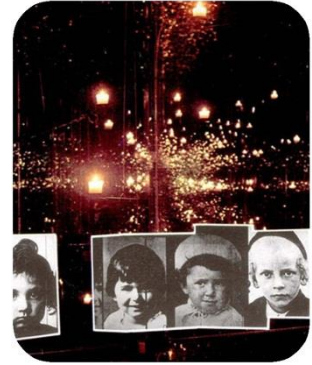
היכל השמות

יד ושם לקח על עצמו משימה לאסוף את שמותיהם של כל ששת מיליון היהודים שמתו בשואה. השמות שנאספו שמורים ב'היכל השמות', המכיל בינתיים יותר מארבעה מיליון שמות. בהיכל השמות מוצגים גם מאות תצלומי פנים של המתים.

יד לילד

מיליון וחצי הילדים שמתו בשואה מונצחים באולם חשוך, בו דולקים ששה נרות. הנרות משתקפים במראות שבורות היוצרות יחד אלפי להבות, וכל להבה מייצגת ילד. שמות הילדים, גילם וארץ מולדתם מוקראים בשפות שונות על ידי קריינים.

אנדרטת הקרון

מבעד לעצי האורן מבצבצת מסילת ברזל ועליה קרון רכבת גרמני שהוביל יהודים למחנות המוות. הקרון, שנמסר ליד ושם על ידי ממשלת פולין, מנציח את היהודים שנשלחו למוות בקרונות אלו, בהם נדחסו עשרות בני אדם בלי מזון ואוויר.

חידת ציורים ליד ושם

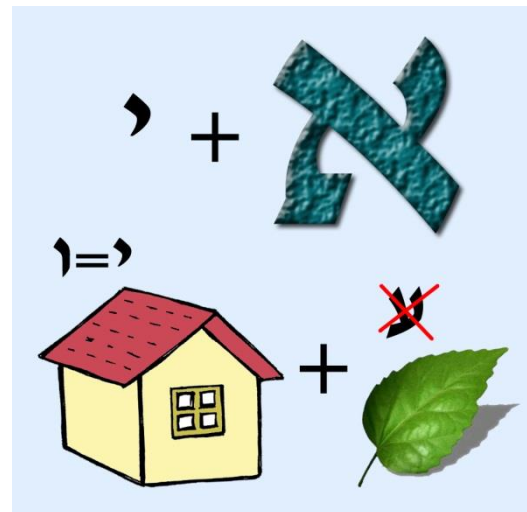

מצאו מהו צמד המילים המסתתר בכל ציור, ולאיזה מאתרי יד ושם המופיעים בעמוד הקודם הוא שייך.

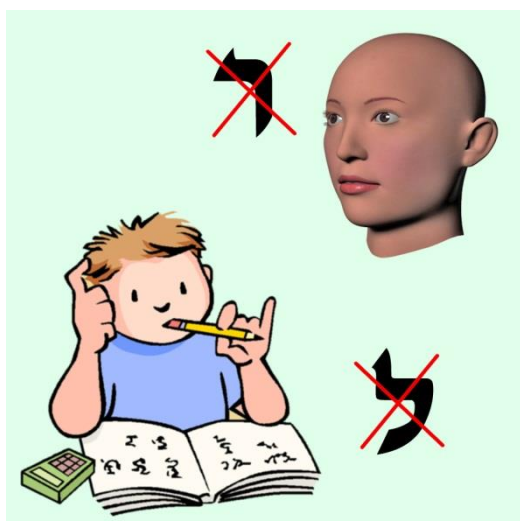
צמד המילים הוא: _____

שייך לאתר _____

צמד המילים הוא: _____

שייך לאתר _____

צמד המילים הוא: _____
 שייך לאתר _____

צמד המילים הוא: _____
 שייך לאתר _____

אני אוהבת לעלות לירושלים

כתבה: תמר הירדני

אני אוהבת לעלות לירושלים,
אל גבעת התחמשת ובורות המים.
לשמע איך הירושלמים עמדו בגבורה
במצור, במלחמות ובפחד הנורא.
זוהי עיר שידעה מצוקה ורעב
אך שמה הוא 'שלום' ולא 'קרוב'.

הכי אני אוהבת לירושלים לעלות,
כדי לראות את הבתים, הגנים והרחובות,
הכנסת, בית המשפט וקרית הממשלה,
ואת כל מה שהופך את העיר לבירה.
אז היפי, ההסטוריה, הקדשה והמורשת
של העיר מתחזקים בגרסה מחדשת,
והלב מתרחב ומתחשק להגיד:

"מי יתן, ירושלים, וכך יהיה תמיד!"

אני אוהבת לעלות לירושלים,
אל העיר העשויה מאבן ושמים.
לראות את החומות היפות כל כך,
לנשם את האוירה והאוויר הצח.
זוהי העיר שנטלה את רב היפי,
ועדין נשאר לה מקום גם לאפי.

אני אוהבת לעלות לירושלים,
לבקר במחילות בנות שנות אלפים,
לטייל בסמטאות העתיקות שמספרות
ספורים נפלאים מדורי דורות.
זוהי עיר שקרה לה הרבה מאוד
ועדין נשאר לה כח לעוד.

אני אוהבת לעלות לירושלים,
ואל הכתל המערבי לשאת עינים,
לזכר את הגעגוע, האחול והתקנה
לראות יום אחד את ירושלים בנויה.
זוהי עיר הקדש, עיר האלהים
ואליה עוד ישובו כל האובדים.

אני אוהבת לעלות לירושלים

1. לאילו משפטים מהשיר מתייחסים המקורות שלפניכם?

"עשרה קבים (קב=יחידת משקל עתיקה)
של יופי ירדו לעולם, תשעה נטלה
ירושלים, ואחד כל העולם כולו"
תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מ"ט עמוד ב

מתייחס למשפט:

"שָׁאֵלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלַם יִשְׁלִי אֶהְיֶה,
יְהִי שְׁלוֹם בְּחִילָךְ שְׁלוֹה בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ"
תהלים פרק קכ"ב, פסוקים ו-ז

מתייחס למשפט:

"וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל, וּבָאוּ הָאֲבָדִים בְּאֶרֶץ אֲשׁוּר וְהַנְדָּחִים
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לַה' בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַם" ישעיהו פרק כ"ז, פסוק כג

מתייחס למשפט:

2. בבית האחרון נכתב: "היפי, ההקטוריה, הקדשה והמורשת". השתמשו במילים אלו

ככותרות לבתי השיר:

- "היפי" לבית המספר על _____
- "ההקטוריה" לבית המספר על _____
- "הקדשה" לבית המספר על _____
- "המורשת" לבית המספר על _____

4. מה מכל הדברים המוזכרים בשיר גם אתם אוהבים בירושלים?

5. חברו המנון לירושלים בירת ישראל, מתוך מה שלמדתם בחוברת זו ומתוך מה שאתם

מרגישים.

סוף דבר

ערי בירה רבות כיכבו בחוברת שלנו, ערים גדולות, יפות וחשובות בכל העולם, אך החשובה והיפה מכולן היא ירושלים. בחוברת זו למדנו כמה לא פשוט היה לקבוע את מעמדה של ירושלים כעיר בירה, ואיך היא זכתה למרות כל הקשיים.

בחוברת זו גם גילינו כמה מהפינות החשובות של ירושלים, אלו המעידות שירושלים היא עיר הבירה של מדינת ישראל. בירושלים יושבים מנהיגינו ונבחרינו, ובה פועלים מוסדות השלטון כמו הכנסת, הממשלה, בית המשפט העליון ועוד.

גם לזכור יודעת ירושלים, ופינות זיכרון והנצחה ממלכתיות מצויות בה, כמו מוזיאון 'יד ושם' והר הרצל.

זכתה ירושלים ונאספו בה בכפיפה אחת עבר מפואר והווה מרגש. הלוואי ותזכה לעתיד מפואר ומרגש לא פחות מהם.

